

Jogi ismeretek

Fegyveres Biztonsági Ór

Szerkesztette:
Jakulyákné Dr. Csende Zsuzsanna bv. főhadnagy

Lezárva: 2022. január 31.

Tartalomjegyzék

1. A jog fogalma, funkciói, jellemzői. A jogszabályok fajtái, a közjogi szervezetszabályzó eszközök, a jogforrások érvényessége, hatálya.....	4
Az állam szervei által kibocsátott olyan magatartási szabályok összessége, amelyeket általános érvényesség jellemez, és betartásuk végső soron az állam szervei által kikényszeríthető.....	4
2. A közhatalmi tevékenység gyakorlásában részt vevő szervek főbb típusai, azok jellemzői. A közigazgatás szervezeti tagozódása.....	6
3. Az állampolgárok alapvető jogaira vonatkozó rendelkezések az Alaptörvényben, a szabadságjogok.....	7
4. A minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény célja, alapelvei. A minősített adatok köre, megismerhetőségük. A minősített adat biztonságára vonatkozó szabályok.....	9
5. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) időbeli, területi és személyi hatálya. Büntetések, büntetőjogi intézkedések fajtái.....	11
6. A bűncselekmény fogalma és jogi ismérvei. a társadalomra veszélyesség, büntetendőség fogalma, szándékos, illetve gondatlan elkövetés.....	13
7. A bűncselekmények megvalósulási szakaszai (elkövetés elhatározása, előkészület, kísérlet, befejezett bűncselekmény).....	15
8. A bűncselekmények elkövetői (a tettes, közvetett tettes, társtettes, a felbujtó és a bűnsegéd)..	17
9. A büntetőjogi felelősségre vonás akadályai. Büntethetőséget kizáró és megszüntető okok.....	19
10. Az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények.....	25
10.1 Az emberölés.....	25
10.2 A testi sértés törvényi tényállása, a bűncselekmény eredménye.....	27
A testi sértés bűncselekmények tekintetében a törvény elhatárolási elemként a gyógytartamot jelöli meg. Amennyiben a sérülés 8 napon belül gyógyul, akkor a cselekmény könnyű testi sértésnek, amennyiben 8 napon túl gyógyul, súlyos testi sértésnek minősül.....	28
10.3 Foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés:.....	29
10.4 A segítségnyújtás elmulasztása törvényi tényállása, a bűncselekmény minősített esetei.....	31
10.5 Cserbenhagyás.....	32
Hivatalos személy elleni bűncselekmények.....	33
10.6 Hivatalos személy elleni erőszak.....	33
10.7 Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak törvényi tényállása.....	36
10.8 Bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában.....	38
A közbiztonság elleni bűncselekmények.....	39
10.9 A közveszélyokozás törvényi tényállása, a bűncselekményt megvalósító elkövetési magatartások, a közveszély fogalma.....	39
10.10 A terrorcselekmény törvényi tényállása, az elkövetési magatartások, a bűncselekmény célzata, feljelentési kötelezettség.....	42

10.11	Visszaélés robbanóanyaggal vagy robbanólőszerrel bűncselekmény törvényi tényállása, a robbanóanyag, robbanószer fogalma, elkövetési magatartások.....	45
10.12	Visszaélés lőfegyverrel vagy lőszerrel.....	46
	Vagyon elleni bűncselekmények.....	47
10.13	A lopás törvényi tényállása, az elkövetési tárgy, elkövetési magatartása, a minősítő körülmények.....	47
10.14	A rongálás törvényi tényállása, a tényállás elkövetési magatartása, a minősített esetek.....	50
	Vagyon elleni erőszakos bűncselekmények.....	52
10.15	Rablás:.....	52
	A büntetőeljárás megindításának feltételei, az eljárás szakaszai. A büntetőeljárás alapelvei.....	55
	A büntetőeljárás alanyai. A bizonyítás elvei és eszközei.....	58

1. A jog fogalma, funkciói, jellemzői. A jogszabályok fajtái, a közjogi szervezetszabályzó eszközök, a jogforrások érvényessége, hatálya.

A jog fogalma

Az állam szervei által kibocsátott olyan magatartási szabályok összessége, amelyeket általános érvényesség jellemez, és betartásuk végső soron az állam szervei által kikényszeríthető.

A jog funkciói:

- **alapvető funkciók:** konfliktus feloldó, szabályozó funkció,
- **egyéb funkciók:** nevelő-szociális, társadalomirányító funkció.

A jog jellemzői:

- **érvényesség**
Csak az a jogi norma érvényes, amelyet az arra feljogosított jogalkotó szervezet az előírt eljárási szabálynak megfelelően bocsátott ki. Az érvényességnek nincs mértéke vagy kiterjedése, azaz vagy érvényes, vagy nem! Fontos, hogy az adott jogszabály ne legyen ellentétes magasabb szintű jogszabállyal. A jogbiztonság szempontjából az érvényesség feltétele, hogy a jogszabály kihirdetésre kerüljön a Magyar Közlönyben.
- **hatályosság (időbeli, tárgyi, területi, személyi)**
- **általánosság:** általános előírásokat tartalmazzon, a követendő magatartást és a kötelezettséget fogalmazza meg absztrakt értelemben,
- **ismételtség** vagy normativitás a norma címzettje minden ismétlődő esetben ugyanúgy járjon el,
- **szankcionáltság** abban az esetben kerülhet rá sor, ha a normában foglaltakat megszegjük,
- **hipotetikus szerkezet** a norma egy feltételezett vagy jövőbeli szituációra vonatkozik,
- **reciprocitás** (kölcsonosság) a normák egyenjogúsága áll mögötte.
- **Jogszabályi hierarchia**

1. A jogforrások és azok hierarchiája

	Jogalkotó szerv	Jogszabály
Országos szintű	Országgyűlés	Alkotmány, törvények
	Kormány	Kormányrendeletek, kormányhatározatok
	Miniszterelnök	Miniszterelnöki rendeletek
	Miniszterek	Miniszteri rendeletek
Területi, helyi szintű	Önkormányzatok	Önkormányzati rendeletek

A jogszabály érvényességének két konjunktív feltétele van, a létezés és a „bizonyos súlyos hibáktól való mentesség”.

Mindezekre tekintettel az alábbiaknak kell ahhoz érvényesülni, hogy az adott jogszabály érvényes legyen:

- a jogszabályt jogalkotó hatáskörrel felruházott szerv bocsássa ki
- a jogszabály illeszkedjen a jogforrási hierarchiába
- megfelelő módon legyen kihirdetve (Magyar Közlöny)
- feleljen meg a megalkotásra előírt speciális jogszabályoknak (eljárásjogi szabályok)

Jogszabályok hatályossága, a hatályosság fajtái

A hatály a norma tartalmát jelenti. Az alábbiakban a négyféle hatály fogalmát elemezzük

Időbeli hatály

Azt az időszakot értjük, amely időtartamon belül bekövetkezett cselekmények, események kiváltják az adott normatív aktus által meghatározott jogkövetkezményeket.

Hatálybalépés időpontjáról a jogszabály kibocsátásának kell rendelkeznie. A normatív aktusokat időbeli hatályuk kezdő időpontja szempontjából három csoportra oszthatjuk: visszaható hatályúak, keletkezésük pillanatától hatályosak, és jövőbeli hatályúak.

Általános elv, hogy a jogszabályoknak nincs visszamenőleges hatálya.

A jogszabály akkor veszti hatályát, ha más jogszabály hatályon kívül helyezi, vagy a jogszabályban meghatározott idő lejárt.

Személyi hatály

Azon személyek köre, akikre a jogszabály jogokat, ill. kötelezettségeket állapít meg.

Területi hatály

Meghatározza azt a földrajzilag körülhatárolt területet, amely területén a jogszabály jogokat és kötelezettségeket határoz meg, illetve mely területen bekövetkező esemény váltja ki a jogkövetkezményeket. (országos hatály, partikuláris hatály, extraterritoriális hatály).

Tárgyi hatály

A jogszabály tartalma szerint milyen cselekményeket szabályoz, azaz milyen esettípusok bekövetkezésekor lép be a jogkövetkezmény.

Azaz „elsőként” az érvényesség feltételeinek kell megfelelni, és utána következik a hatályosság kérdése. Jobbiztonsági kritérium, hogy egy norma követését csak hatályossága esetén lehet számon kérni.

2. A közhatalmi tevékenység gyakorlásában részt vevő szervek főbb típusai, azok jellemzői. A közigazgatás szervezeti tagozódása.

A jogalkotás

A jogalkotás a kifejezetten jogalkotó hatáskörrel felruházott állami szervek tevékenysége. Tudatosan, célzatosan, kimondottan és kizárólagosan, közvetlenül, általános és absztrakt magatartásszabályok formájában megfogalmazódó jogi normák létrehozása és közzététele.

Az, hogy jogot alkotni is lehet, nemcsak felismerni, viszonylag újkeletű elképzelés. A régi századokat elsősorban a szokásjog és a bírói dominancia jellemezte.

A jogalkotás szakaszai a következő lépéseket jelenti.

A jogalkotási probléma felismerése és meghatározása, a szabályozás kiindulási helyzetének elemzése, a szabályozási alternatívák elemzése és értékelése, a döntéshozatal.

A jogszabályok vagy törvények, vagy rendeletek. A két eljárás, azaz a törvényalkotás és a rendeletalkotás abban különbözik, hogy az előbbi az állampolgárok által választott testület – Országgyűlés – munkájának terméke, míg a rendeletalkotás a végrehajtó hatalom (elsősorban a Kormány és tagjai), részben az autonóm önkormányzatok akaratának kifejeződése.

A jogalkotó szervek az alábbi jogszabályokat alkotják

- az Országgyűlés törvényt;
- a Kormány rendeletet;
- a miniszterelnök miniszterelnöki rendeletet, a Kormány tagjai miniszteri rendeletet;
- a Magyar Nemzeti Bank elnöke rendeletet;
- a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság elnöke rendeletet;
- a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal elnöke rendeletet;
- az önkormányzatok rendeletet.

3. Az állampolgárok alapvető jogaira vonatkozó rendelkezések az Alaptörvényben, a szabadságjogok.

Az Alaptörvény Magyarország legmagasabb szintű jogi normája, a **jogrend alapja**, betartása mindenki számára kötelező, ellentétes jogszabály nem lehetséges.

Az Alaptörvény szerkezete az alábbi.

1) Nemzeti hitvallás: Tiszteletben tartja a magyar történelmi alkotmány vívmányait, és a Szent koronát. Nem ismeri el a történelmi alkotmány idegen megszállások miatt bekövetkezett felfüggesztését. Tagadja a nemzetszocialista és kommunista diktatúrák uralma alatt elkövetett embertelen bűnök elévülését. Nem ismeri el az 1949. évi XX. Tv. szovjet mintájú „sztálini” kommunista alkotmányt.

2) Alapvetés: Magyarországra vonatkozó alapvető rendelkezéseket, az alapértékeket és az alkotmányos alapelveket, államcélokat, az Alaptörvényre és az egyéb jogszabályokra vonatkozó alapvető rendelkezéseket tartalmazza, többek között az alábbiakat:

Hazánk neve Magyarország, független demokratikus jogállam, Magyarország államformáját, így azt, hogy köztársaság, hivatalos nyelve a magyar, hivatalos pénzneme a forint, egyes jelképekről is szól, így a címer és zászló, himnusz, házasság, család, gyerekvállalás támogatása, mindenki köteles az állami és közösségi feladatok ellátásához hozzájárulni stb.

3) Szabadság és felelősség: középpontjában az ember és az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen jogai állnak. Magyarország elismeri az alapvető emberi jogokat. Kiemeli, hogy az egyének bizonyos helyzetekben felelősséggel is tartoznak a társadalom felé, az Alaptörvény ezért egyes kötelezettségeket is megfogalmaz.

- a) Alapjogok: - élethez és az emberi méltósághoz való jog, (megkülönböztetés tilalma nők/férfiak, kisebbségek, magzati élet védelme, halálbüntetés tilalma, orvos általi eutanázia tilalma, testi épséghez való jog, egészséges környezethez való jog)
- b) szabadságjogok: büntetőjogi alapelvek, tisztességes eljáráshoz való jog, mozgás szabadsága, információs önrendelkezés joga, levéltitok, otthon, magánlakás sérthetlensége.
- c) Politikai szabadságjogok: közügyekben való részvétel, választójog, közhivatal viselés joga, -petíciós jog, egyesülési és gyülekezési jog, vélemény és sajtószabadság.
- d) Társadalmi pozíciót meghatározó jogok: tulajdonjog, öröklési jog, szerződési szabadság, munka, foglalkozás, vállalkozás szabad megválasztása, család, házasság, gyermekek védelme, tanuláshoz való jog.
- e) Szociális-gazdasági jogok: szabadsághoz, pihenéshez való jog, az emberhez méltó munkafeltételekhez való jog, -szociális biztonsághoz való jog, lakhatás joga.

Alapvető köteleességek: jogszabályok betartásának köteleessége, közterhekhez való hozzájárulás köteleessége, honvédelmi kötelezettség, tankötelezettség, gondoskodás, hozzájárulás a közösség gyarapodásához és a közösségi feladatok ellátásához, környezeti károk helyreállításának köteleessége, annak költségeinek viselése, természeti erőforrások, a nemzet közös örökségének védelme, törvényes fellépés a hatalom erőszakos megszerzőivel, kizárólagos birtokosaival szemben.

Az Állam: Az államszervezetre vonatkozó legalapvetőbb szabályokat tartalmazza. Magyarország legfőbb népképviselői szerve az Országgyűlés. Jellemzője a

hatalommegosztás elvének érvényesülése. (törvényhozás, végrehajtás és igazságszolgáltatás szervezetenként és személyileg is el kell különíteni egymástól). Ennek célja a hatalomkoncentráció megakadályozása. Szól továbbá a Köztársasági elnök, a Kormány, az Alkotmánybíróság, az önálló szabályozó szervek, a bíróság, az ügyészség, az alapvető jogok biztosa, helyi önkormányzatok, a Magyar Honvédség feladatairól, illetve a közpénzekről.

Különleges jogrend: Rendkívüli állapot, szükségállapot, veszélyhelyzet, megelőző védelmi helyzet, váratlan támadás, terrorveszélyhelyzetre vonatkozó szabályokat tartalmazza.

4. A minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény célja, alapelvei. A minősített adatok köre, megismerhetőségük. A minősített adat biztonságára vonatkozó szabályok.

„A törvény célja, hogy az alapvető jogok tiszteletben tartása, Magyarország érdekeinek védelme és az állam nemzetközi kötelezettségvállalásainak teljesítése érdekében az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvénnyel összhangban meghatározza a minősített adat létrejöttével és kezelésével kapcsolatos alapvető rendelkezéseket, a minősítési eljárás és a nemzeti minősített adat felülvizsgálatának rendjét, a minősített adat védelmének általános szabályait, a telephelyi iparbiztonság rendszerének főbb elemeit, és rendelkezzen a minősített adat védelmét ellátó szervekről és személyekről.”¹

Alapelvek

„Szükségesség és arányosság elve: a közérdekű adat nyilvánosságához fűződő jogot minősítéssel korlátozni csak az e törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, a védelemhez szükséges minősítési szinttel és a feltétlenül szükséges ideig lehet.”²

Szükséges ismeret elve: minősített adatot csak az ismerhet meg, akinek az állami vagy közfeladata ellátásához feltétlenül szükséges.

Bizalmasság elve: minősített adat illetéktelen személy számára nem válhat hozzáférhetővé vagy megismerhetővé.

Sérthetlenség elve: a minősített adatot kizárólag az arra jogosult személy módosíthatja vagy semmisítheti meg.

Rendelkezésre állás elve: annak biztosítása, hogy a minősített adat az arra jogosult személy számára szükség szerint elérhető és felhasználható legyen.”

„Minden olyan szervnél, ahol minősített adatot kezelnek, meg kell teremteni a minősített adat védelméhez szükséges, az adat minősítési szintjének megfelelő, a) az e törvényben és a végrehajtására kiadott rendeletekben meghatározott személyi, fizikai és adminisztratív, valamint b) ha a szerv a minősített adatot elektronikus információs rendszeren kezeli, az e törvényben és az elektronikus információbiztonságról szóló törvényben és végrehajtásukra kiadott jogszabályokban meghatározott elektronikus biztonsági feltételeket(..)

Elektronikus biztonsági intézkedéseket kell tenni az elektronikus rendszeren kezelt minősített adat és az elektronikus rendszer bizalmassága, sérthetlensége és rendelkezésre állása érdekében.

A biztonsági feltételek tervezése során figyelembe kell venni: a) a kezelt minősített adat minősítési szintjét, b) a minősített adat mennyiségét és megjelenési formáját, c) a helyszín és a szerv, illetve az elektronikus rendszer veszélyeztetettségi szintjét és sebezhetőségét, valamint d) a nemzetbiztonsági kockázatokat.”³

¹ 2009. CLV tv. 1.§

² 2009. CLV tv. 2. §

³ 2009. CLV tv. 10.§ (4)

A minősített adat megismerése

„Az érintett a minősítő által kiadott megismerési engedély alapján, személyi biztonsági tanúsítvány nélkül jogosult megismerni nemzeti minősítésű személyes adatát. Az érintett köteles a nemzeti minősített adat megismerése előtt írásban titoktartási nyilatkozatot tenni és a nemzeti minősített adat védelmére vonatkozó szabályokat betartani.”⁴

Minősített adat kezelője az érintett személyes adataihoz való hozzáférési jogának biztosítását megtagadhatja, ha a minősítés alapjául szolgáló közérdeket e jog gyakorlása veszélyeztetné.”⁵

Minősített adat felhasználása.

(1) „Minősített adatot csak az a személy használhat fel, akinek ez állami vagy közfeladat ellátása érdekében indokolt, és aki - törvényben meghatározott kivétellel - rendelkezik a) érvényes és a felhasználni kívánt adat minősítési szintjének megfelelő személyi biztonsági tanúsítvánnyal, b) titoktartási nyilatkozattal, valamint c) felhasználói engedéllyel.”⁶

„Nemzeti minősített adatnak büntetőeljárásban történő felhasználására a büntetőeljárásról szóló törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.”⁷

Magántitok, üzleti titok fogalma, a titoktartási kötelezettség

Magántitok fogalma: Minden olyan tény (adat, abból levonható következtetés, bármilyen információ) amelynek titokban maradásához, megőrzéséhez a jogosultnak méltányolható érdeke fűződik.

Magántitok megsértése bűncselekményt az követheti el, akinek foglalkozásánál pl. ügyvéd, hivatalos személy, ápolónő, orvos, pap stb. ill. köz megbízatásánál fogva pl. politikus jut a titok a birtokába.

Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek nyilvánosságra hozatala, illetéktelenek által történő megszerzése vagy felhasználása a jogosult jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit sértené, vagy veszélyeztetné, és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette.

⁴ 2009. CLV tv. 11.§ (1)

⁵ 2009. CLV tv. 12.§ (1)

⁶ 2009. CLV tv. 13.§ (1)

⁷ 2009. CLV tv. 14.§(1)

5. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) időbeli, területi és személyi hatálya. Büntetések, büntetőjogi intézkedések fajtái.

A Btk. két fő részre, illetve a zárórészre osztható, azaz általános és különös részre, valamint a záró részre, amely az értelmező rendelkezéseket tartalmazza.

Az általános rész foglalkozik többek között a Btk. időbeli, területi és személyi hatályával, a bűncselekmény fogalmával, a szándékos, gondatlan elkövetés fogalmával, az előkészülettel az elkövetőkkel, a felelősségre vonási akadályokkal, szankciórendszerrel, a fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezésekkel stb.

A különös rész pedig az egyes bűncselekmények törvényi tényállásait határozza meg. A záró rész, azaz az értelmező rendelkezések között megtaláljuk a visszaeső fogalmát, fegyveres, illetve felfegyverkezve elkövetés fogalmát, ki a hivatalos, közfeladatot ellátó személy, bűnszövetségben, bűnszervezetben történő elkövetés fogalmát stb. A törvény szerkezetileg a két részen túl még fejezetekre, szakaszokra, azon belül bekezdésekre, pontokra, alpontokra illetve fordulatokra tagolható.

BTK hatályai:

Időbeli hatály

Főszabály szerint a bűncselekményt az elkövetése idején hatályban lévő büntetőtörvény szerint kell elbíráni, az alól mindt a terhelt terhére, mind a javára kivételt határoz meg a törvény.

„A bűncselekményt - a (2)-(3) bekezdésben foglalt kivételekkel – az elkövetése idején hatályban lévő büntető törvény szerint kell elbíráni.

Ha a cselekmény elbírálásakor hatályban lévő új büntető törvény szerint a cselekmény már nem bűncselekmény, vagy enyhébben bírálendő el, akkor az új büntető törvényt kell alkalmazni.

Az új büntető törvényt visszaható hatállyal kell alkalmazni a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmény elbírálásakor, ha az az elkövetés idején a magyar büntető törvény szerint nem volt büntetendő.”⁸

A Btk. a területi és a személyi hatály definiálása során négy alapelvet érvényesít, ezek a területi elv, a personális elve, az állami önvédelem, valamint a feltétlen büntetőhatalom elve.

Területi és személyi hatály

„A magyar büntető törvényt kell alkalmazni

- a) a belföldön elkövetett bűncselekményre,
- b) a Magyarország területén kívül tartózkodó magyar felségjelű úszólétesítményen vagy magyar felségjelű légi járművön elkövetett bűncselekményre,
- c) a magyar állampolgár által külföldön elkövetett olyan cselekményre, amely a magyar törvény szerint bűncselekmény.

(2) A magyar büntető törvényt kell alkalmazni

- a) a nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett cselekményre is, ha az

⁸ 2012. évi C tv 2.§

aa) a magyar törvény szerint bűncselekmény, és az elkövetés helyének törvénye szerint is büntetendő,

ab) * állam elleni bűncselekmény, - kivéve a szövetséges fegyveres erő ellen elkövetett kémkedést és a kémkedést az Európai Unió intézményei ellen - tekintet nélkül arra, hogy az az elkövetés helyének törvénye szerint büntetendő-e,

ac) a XIII. vagy a XIV. Fejezetben meghatározott bűncselekmény, vagy egyéb olyan bűncselekmény, amelynek üldözését törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés írja elő,

b) a magyar állampolgár, a magyar jog alapján létrejött jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező egyéb jogalany sérelmére nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett olyan cselekményre is, amely a magyar törvény szerint büntetendő.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott esetekben a büntetőeljárás megindítását a legfőbb ügyész rendeli el.”⁹

Törvényi tényállás: a törvényi tényállás tanában a tudomány a tényállási elemeket, a külvilágban megjelenő, illetve az elkövető tudattartalmával kapcsolatos elemekre bontotta.

Valamennyi bűncselekménynek van elkövetési magatartása, ezzel szemben az elkövetés ideje, csak néhány esetben szerepel, vannak azonban olyan elemek is, amelyek nagy gyakorisággal megtalálhatóak, mint például a bűncselekmény eredménye.

Valamennyi bűncselekmény esetében elkövetési magatartás, és a bűnösség megtalálható.

Mindezekből következően az elkövetési magatartás, valamint a szándékosság, illetve gondatlanság a tényállás szükséges ismérve.

Az elkövetés tárgya, passzív alany, eredmény, okozati összefüggés nagy gyakorisággal fordulnak elő, míg az elkövetés helye, ideje, módja, eszköze, motívum, célzat ritkábban fordulnak elő a tényállásokban.

Fontos tisztázni, hogy ki lehet elkövető, azaz ki lehet a bűncselekmény alanya. A bűncselekmény alanya az az ember lehet, aki rendelkezik az elkövetővé válás feltételeivel, amelyek az alábbiak.

Általános alannyá válás feltételei:

- természetes személy
- legalább korlátozott beszámítási képesség
- 14. életév betöltése (egyres bűncselekmények esetében 12. életév betöltése.)

⁹ 2012. évi C tv 3.§

6. A bűncselekmény fogalma és jogi ismérvei. a társadalomra veszélyesség, büntetendőség fogalma, szándékos, illetve gondatlan elkövetés

„**Bűncselekmény** az a szándékosan vagy –ha e törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli –gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre e törvény büntetés kiszabását rendeli.”¹⁰

A bűncselekmény fogalmi elemei:

1. tényállásszerűség,
2. veszélyesség a társadalomra,
3. bűnösség.

Az egyes fogalmi elemek konjuktívák, bármelyik hiánya esetén nem jön létre bűncselekmény.

„**Társadalomra veszélyes cselekmény** az a tevékenység vagy mulasztás, amely mások személyét vagy jogait, illetve Magyarország Alaptörvény szerinti társadalmi, gazdasági, állami rendjét, sérti, vagy veszélyezteti.”¹¹

Büntetendőség azt jelenti, hogy az adott magatartást a Btk.különös része leírja és annak tanúsítóját szankcióval fenyegeti.

A bűncselekmény büntett vagy vétség.

„**Büntett** az a szándékosan elkövetett bűncselekmény, amelyre e törvény két évi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetés kiszabását rendeli el. Minden más bűncselekmény vétség.”¹² Ebből következően a gondatlanságból elkövetett bűncselekmény is vétség.

Bűnösség: az elkövető által megvalósított magatartás és a tudata között meglévő aktuális pszichikai viszony.(tudati azonosulás a kifejtett magatartással)

Fajtái: a szándékos, ami egyenes és eshetőleges szándék is lehet, illetve a gondatlanság, amely lehet tudatos és hanyag.

„Szándékosan követi el a bűncselekményt, aki cselekményének következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik.”¹³

„Gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja cselekményének lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában, vagy cselekménye lehetséges következményeit azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja.”¹⁴

Az elkövető pszichikus viszonya a társadalomra veszélyes cselekményhez, illetve ennek következményéhez, mely neki felróható, mely kiegészül a beszámíthatósággal és az életkorral.

¹⁰ 2012. évi C tv. 4.§ (1)

¹¹ 2012. évi C tv. 4.§ (2)

¹² 2012. évi C tv. 5.§

¹³ 2012. évi C tv. 7.§

¹⁴ 2012. évi C tv. 8.§

A Büntető Törvénykönyv alapján a **bűnösség két alakzata**:

szándékosság:

- aki a cselekménye következményeit előre látja és kívánja annak beteljesülését = egyenes szándék (*dolus directus*)
- aki előre látja cselekménye következményeit és belenyugszik azok bekövetkezésébe = eshetőleges szándék (*dolus eventualis*)

gondatlanság:

- aki magatartása lehetséges következményeit előre látja, de könnyelműen bíz az elmaradásában (tudatos gondatlanság - *luxuria*)
- azért nem látja előre magatartása lehetséges következményeit, mert a tőle elvárható körütekintést, figyelmet elmulasztja (hanyag gondatlanság – *negligentia*)

A bűnösség mindkét alakzatát – mint pszichés viszonyt – elemezve látható, hogy két oldala van, egyfelől egy akarat-érzelmi, másfelől értelmi-tudati oldal.

Tudati oldal	Akarati, érzelmi oldal	Megvalósuló bűnösségi alakzat
Szándékosság		
a) biztosra veszi b) valószínűnek tartja c) reálisan lehetségesnek tartja az elkövetési magatartás és következményei megvalósulását	cselekménye következményeit kívánja	egyenes szándék (<i>dolus directus</i>)
a) valószínűnek tartja b) reálisan lehetségesnek tartja az elkövetési magatartás és következményei megvalósulását	belenyugszik cselekménye következményeibe	esetleges szándék (<i>dolus eventualis</i>)

Tudati oldalon ahhoz, hogy valamit kívánhassunk, vagy valamibe belenyugodhassunk, ahhoz fel kell ismernünk, illetve legalább előre kell látnunk a bekövetkezés lehetőségét, míg érzelmi-akarat oldalt a következmény kívánása, vagy az abba történő belenyugvás jellemzi.

Tudati oldal	Akarati, érzelmi oldal	Megvalósuló bűnösségi alakzat
Gondatlanság		
a) lehetségesnek tartja az elkövetési magatartás és következményei megvalósulását	könnyelműen bíz a következmények elmaradásában	tudatos gondatlanság (<i>luxuria</i>)
b) cselekménye következményeit nem látja előre, pedig az elvárható gondosság alapján előre látható volna	nincs akarat, érzelmi oldal	hanyagság (<i>negligentia</i>)

A bűncselekmény fogalma alapján általában csak a szándékos bűncselekmény büntetendő, a gondatlan csak akkor, ha a Különös Rész kifejezetten így rendelkezik.

7. A bűncselekmények megvalósulási szakaszai (elkövetés elhatározása, előkészület, kísérlet, befejezett bűncselekmény).

Minden bűncselekménynek létezik kezdete és vége, és ezen két pont közötti folyamatot a büntetőjog tudománya különböző szakaszokra úgynevezett stádiumokra bontja. A bűncselekmény megvalósulási szakaszainak szempontjából azonban kizárólag a szándékos bűncselekményeknek van jelentősége, azaz csak a szándékos bűncselekmények szakaszait értékeli a büntetőjog, a gondatlan bűncselekményeknek kizárólag befejezett alakzata van.

A stádiumok tehát kizárólag a szándékos bűncselekményekhez kapcsolódnak. A szándékos bűncselekmény megvalósításának négy fázisát különböztethetjük meg:

- a bűncselekmény elkövetésének elhatározását,
- az előkészületet,
- a kísérletet és
- a befejezett bűncselekmény

a) A bűncselekmény elkövetésének elhatározása

Minden szándékos bűncselekmény a bűnös cselekmény elkövetésére vonatkozó tudattartalom kialakulásával kezdődik. Az elkövető tudatában létre kell jönnie a megvalósítás szándékának. Az elkövetésre vonatkozó szándéknak egy konkrét bűncselekmény létrehozására kell irányulnia. *Az elhatározás azonban büntetőjogi szempontból nem értékelhető, amennyiben azt nem követi a megvalósítás.*

b) Az előkészület

A szándék kialakulását követően a bűncselekmény megvalósulásának külvilágban is érzékelhető, büntetőjogilag értékelhető szakasza. Az előkészület elkövetési magatartásait a Btk. Általános Része tartalmazza.

„Ha e törvény külön elrendeli, előkészület miatt büntetendő, aki a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, az elkövetésre felhív, ajánlkozik, vállalkozik, vagy a közös elkövetésben megállapodik.”¹⁵

„Nem büntethető előkészület miatt,

- a) akinek önkéntes elállása folytán marad el a bűncselekmény elkövetésének megkezdése,
- b) aki az elkövetés elhárítása céljából korábbi felhívását, ajánlkozását, vállalkozását visszavonja, vagy arra törekszik, hogy a többi közreműködő az elkövetéstől elálljon, feltéve, hogy a bűncselekmény elkövetésének megkezdése bármely okból elmarad, vagy
- c) aki az előkészületet a hatóságnál a bűncselekmény elkövetésének megkezdése előtt feljelenti.”

Az előkészület tehát csak akkor alapoz meg büntetőjogi felelősséget, ha azt a Btk. Különös Része a konkrét bűncselekmény tekintetében külön büntetni rendeli. Az is megállapítható, hogy az előkészület esik a legtávolabb a befejezett bűncselekménytől. Pld. az elkövetéshez szükséges eszközök beszerzése, lőfegyver célra tartása stb.

c) A kísérlet

A kísérlettel lép a szándékos bűncselekmény akaratmegvalósítása a törvényi tényállás keretei közé, azaz kezdetét veszi a végrehajtás. Az elkövető megkezdte az elkövetési magatartást, a büntetni rendelt cselekmény megvalósítását.

¹⁵ 2012. évi C tv. 11.§ (1)

„Kísérlet miatt büntetendő, aki a szándékos bűncselekmény elkövetését megkezdi, de nem fejezi be.”¹⁶

„A büntetést korlátlanul enyhíteni vagy mellőzni is lehet, ha a kísérlet alkalmatlan tárgyon, alkalmatlan eszközzel vagy alkalmatlan módon követik el.”¹⁷

d) A befejezett bűncselekmény

A bűncselekmény befejezettsége attól függ, hogy az elkövető tevékenysége kimerítette-e az általa létrehozni kívánt konkrét bűncselekmény minden elemét, kimerítette-e a törvényi tényállást, illetve eredményt tartalmazó bűncselekmények esetében, hogy az eredmény bekövetkezett-e.

¹⁶ 2012. évi C tv. 10. § (1)

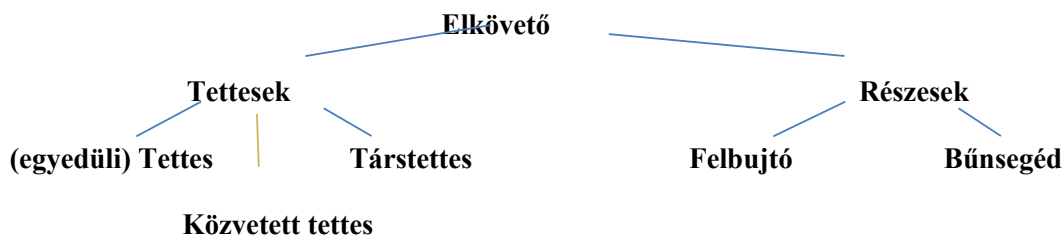
¹⁷ 2012. évi C tv. 10.§ (3)

8. A bűncselekmények elkövetői (a tettes, közvetett tettes, társtettes, a felbujtó és a bűnsegéd).

A bűncselekmény elkövetői

A bűncselekmény elkövetőire vonatkozó hatályos törvényi szabályok szerint az elkövetőknek két fő csoportja van, egyrészt a **tettesek** (tettes, közvetett tettes, társtettes), másrészt a **részesek** (felbujtó, bűnsegéd).

A Btk. Különös Része a bűncselekmények megfogalmazásakor a tettesi tevékenységet veszi alapul, vagyis a törvény a tettesi cselekmény modellje szerint építkezik. Az elhatárolás alapja, hogy aki a bűncselekmény törvényi tényállásának keretein belüli tevékenységet fejt ki, az tettes, aki viszont a törvényi tényálláson kívül eső cselekménnyel működik közre a bűncselekményben, az a részes.

„**Elkövető** a tettes, a közvetett tettes és a társtettes (a továbbiakban együtt: tettesek), valamint a felbujtó és a bűnsegéd (a továbbiakban együtt: részesek).”¹⁸

„**Tettes** az, aki a bűncselekmény törvényi tényállását megvalósítja.”¹⁹

Tettes tehát az az ember lehet, aki az alannyá váláshoz szükséges feltételekkel rendelkezik, és aki a Btk. Különös Részében található, valamely törvényi tényállást egészben vagy részben – ekkor kísérletről van szó – megvalósítja. Tettesi cselekmény hiányában bűncselekmény nem jöhet létre.

„**Közvetett tettes** az, aki a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását e cselekményért gyermekkor, kóros elmeállapot, kényszer vagy fenyegetés miatt nem büntethető, illetve tévedésben levő személy felhasználásával valósítja meg.”²⁰

Jellemzője, hogy a közvetett tettes olyan személyt használ fel mintegy „eszközként” a bűncselekmény végrehajtására, aki a szándékos deliktum tetteseként a bűnösséget kizáró ok (gyermekkor, beszámítási képesség hiánya, stb.) fennállása miatt büntetőjogilag felelősségre nem vonható. Speciális eset, amikor előljáró parancsára katonai bűncselekményt követ el a katona, ekkor az előljáró közvetett tettesként felel.

„**Társtettesek** azok, akik a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg.”²¹

¹⁸ 2012. évi C tv. 12. §

¹⁹ 2012. évi C tv. 13.§ (1)

²⁰ 2012. évi C tv. 13.§ (2)

²¹ 2012. évi C tv. 13 § (3)

A társtetteség alapvető feltétele tehát, hogy legalább ketten kövessék el ugyanazt a bűncselekményt. Társtetteség esetén egyetlen közös bűncselekmény létesül és mindegyik társtettes az egész bűncselekményért felel. A társtettesek részéről az elkövetési magatartás tanúsítása együttesen történik, de ez nem jelenti azt, hogy társtettesek mindegyike teljes egészében fejtsse ki az elkövetési magatartást, hanem csak annyit, hogy egy-egy elemét, mozzanatát együtt valósítsák meg.

„Felbujtó az, aki más bűncselekmény elkövetésére szándékosan rábír.”

A rábírás megvalósulhat rábeszélés, meggyőzés, előnyök biztosítása, jutalom kilátásba helyezésével. A rábírás tartalmilag azt jelenti, hogy kialakítja a tettesben a bűncselekmény elkövetésének szándékát, vagy a formálódó tettesi szándék végleges kialakulásához a döntő indító okot szolgáltatja.

„Bűnsegéd az, aki bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt.”²²

„A részesekre is a tettesekre megállapított büntetési tételt kell alkalmazni”²³

A bűnsegéd nem vesz részt a bűncselekmény elkövetésében, az elkövetési magatartásban, csak előmozdítja, megkönnyíti a tettesi cselekményt. A bűnsegélynek két formája van:

- fizikai (az elkövetéshez nyújtott tárgyi, fizikai segítség)
- pszichikai (szándékerősítő hatást fejt ki a tettesre, bátorít, tanácsot ad, stb.)

²² 2012. évi C tv. 14.§ (2)

²³ 2012. évi C tv. 14.§ (3)

9. A büntetőjogi felelősségre vonás akadályai. Büntethetőséget kizáró és megszüntető okok

Bevezetés

A bűncselekmény elkövetése általában maga után vonja a büntetőjogi felelősségre vonást. Előfordulhat azonban, hogy a bűncselekmény elkövetésekor, vagy azt követően nem kerül sor büntetőjogi felelősségre vonásra. A büntethetőség érvényesülését tehát bizonyos körülmények akadályozhatják tekintettel arra, hogy a bűncselekmény fogalmi ismérvei a tényállásszerűség, társadalomra veszélyesség, és a bűnösség.

Jogi természetét tekintve a büntethetőségi akadályok három csoportba tartoznak:

1. büntethetőséget kizáró, vagy korlátozó okok,
2. büntethetőséget megszüntető okok,
3. egyéb körülmények.

Kizáró okok: azok a körülmények, melyek már a bűncselekmény elkövetésének pillanatában jelen vannak és a bűncselekmény valamelyik fogalmi ismérvének hiánya miatt bűncselekmény csak formálisan jön létre.

Megszüntető okok: azok a körülmények, melyek a bűncselekmény elkövetése után jelentkeznek a bűncselekmény jogerős elbírálásáig, és utólagosan akadályozzák az elkövető felelősségre vonását.

Egyéb körülmények: a büntetőjogi felelősségre vonás egyéb akadályai, például magánindítvány hiánya.

A büntethetőséget kizárja vagy korlátozza

A büntethetőséget kizárja:

- a) a gyermekkor, - beszámítást kizáró ok
- b) a kóros elmeállapot, - beszámítást kizáró ok
- c) a kényszer és a fenyegetés, - beszámítást kizáró ok
- d) a tévedés, - bűnösséget kizáró ok
- e) a jogos védelem, egyik fordulata beszámítást kizáró ok, társadalomra veszélyességet kizáró ok
- f) a végszükség, - egyik fordulata beszámítást kizáró ok, társadalomra veszélyességet kizáró ok
- g) a jogszabály engedélye, - társadalomra veszélyességet kizáró ok
- h) a törvényben meghatározott egyéb ok. - társadalomra veszélyességet kizáró ok

A gyermekkor

„Nem büntethető, aki a büntetendő cselekmény elkövetésekor tizennegyedik életévét nem töltötte be...” Kivételt képez ez alól néhány bűncselekmény.²⁴

A kóros elmeállapot

„Nem büntethető, aki a cselekményt az elmeműködés olyan kóros állapotában - így különösen elmebetegségben, gyengeelméjűségben, szellemi leépülésben, tudatzavarban vagy személyiségzavarban - követi el, amely képtelenné teszi a cselekmény következményeinek felismerésére vagy arra, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.”²⁵

²⁴ 2012. évi C tv. 16.§

²⁵ 2012. évi C tv. 17.§ (1)

„A büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az elmeműködés kóros állapota az elkövetőt korlátozza a cselekmény következményeinek felismerésében vagy abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.”²⁶

Fenti rendelkezések nem alkalmazhatók arra, aki a cselekményt önhibájából eredő ittas vagy bódult állapotban követi el.

A kényszer és a fenyegetés

„Nem büntethető, aki a büntetendő cselekményt olyan kényszer vagy fenyegetés hatása alatt követi el, amely miatt képtelen az akaratának megfelelő magatartásra.”²⁷

„A büntetés korlátlanul enyhíthető, ha a kényszer vagy a fenyegetés az elkövetőt korlátozza az akaratának megfelelő magatartásban.”²⁸

A törvény a kényszer fogalmát nem határozza meg, a bírói gyakorlat szerint kényszer alatt az emberi testre gyakorolt fizikai ráhatást kell érteni, amely erőszak alkalmazását jelenti. A fenyegetés fogalmát a Btk. meghatározza, azaz súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen.

A tévedés

„Nem büntethető az elkövető olyan tény miatt, amelyről az elkövetéskor nem tudott.”²⁹

„Nem büntethető, aki a büntetendő cselekményt abban a téves feltevésben követi el, hogy az a társadalomra nem veszélyes, és erre a feltevésre alapos oka van.”³⁰

Nem zárja ki a büntetendőséget a tévedés, ha azt gondatlanság okozza, és e törvény a gondatlan elkövetést is bünteti.”³¹

A jogos védelem

„Nem büntetendő annak a cselekménye, aki a saját, illetve a mások személye vagy javai elleni jogtalan támadás megelőzése céljából telepített, az élet kioltására nem alkalmas védelmi eszközzel a jogtalan támadónak sérelmet okoz, feltéve, hogy a védekező mindent megtett, ami az adott helyzetben elvárható annak érdekében, hogy az általa telepített védelmi eszköz ne okozzon sérelmet.”³²

„Nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.”³³

„Nem büntethető, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedségből vagy menthető felindulásból lépi túl.”³⁴

A végszükség

„Nem büntetendő annak a cselekménye, aki saját, illetve más személyét vagy javait közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből menti, vagy a közérdek védelme érdekében így jár el, feltéve, hogy a cselekmény nem okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett.”³⁵

²⁶ 2012. évi C tv. 17.§ (2)

²⁷ 2012. évi C tv. 19.§ (1)

²⁸ 2012. évi C tv. 19.§ (2)

²⁹ 2012. évi C tv. 20.§ (1)

³⁰ 2012. évi C tv. 20.§ (2)

³¹ 2012. évi C tv. 20.§ (3)

³² 2012. évi C tv. 21.§

³³ 2012. évi C tv. 22.§ (1)

³⁴ 2012. évi C tv. 22.§ (3)

³⁵ 2012. évi C tv. 23. § (1)

„Nem büntethető, aki azért okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett, mert ijedségből vagy menthető felindulásból nem ismeri fel a sérelem nagyságát.”³⁶

„Nem állapítható meg végszükség annak javára, akinek a veszély előidézése felróható, vagy akinek a veszély vállalása foglalkozásánál fogva kötelessége.”³⁷

A jogszabály engedélye

Nem büntetendő az a cselekmény, amelyet jogszabály megenged, vagy büntetlennek nyilvánít.

A büntethetőséget megszüntető okok

„A büntethetőséget megszüntető

- a) az elkövető halála,
- b) az elévülés,
- c) a kegyelem,
- d) a tevékeny megbánás,
- e) a törvényben meghatározott egyéb ok.”³⁸

Elévülés

„A büntethetőség – a (2)–(3) bekezdésben meghatározottak kivételével, illetve az egyes bűncselekmények elévülésének kizárásáról szóló törvény eltérő rendelkezése hiányában – elévül a büntetési tétel felső határának megfelelő idő, de legalább öt év elteltével.”³⁹

A korrupciós bűncselekmények büntethetősége tizenkét év elteltével évül el.

Nem évül el a büntethetősége:

- a) az emberiség elleni és a háborús bűncselekményeknek,
- b) az életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekményeknek, és
- c) a nemi élet szabadsága és nemi erkölcs elleni bűncselekmények meghatározott, ötévi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő bűncselekményeknek, ha a bűncselekmény sértette a bűncselekmény elkövetésekor a tizennyolcadik életévét nem töltötte be.

⁴⁰ „Az elévülés kezdő napja

- a) befejezett bűncselekmény esetén az a nap, amikor a törvényi tényállás megvalósul,
- b) kísérlet és előkészület esetén az a nap, amikor az ezeket megvalósító cselekmény véget ér,
- c) olyan bűncselekmény esetén, amely kizárólag kötelesség teljesítésének elmulasztásával valósul meg, az a nap, amikor az elkövető még az e törvényben megállapított következmény nélkül eleget tehetne kötelességének,
- d) olyan bűncselekmény esetén, amely jogellenes állapot fenntartásában áll, az a nap, amikor ez az állapot megszűnik.”

„Próbára bocsátás esetén a próbaidő tartama és a jóvátételi munka tartama az elévülés határidejébe nem számít be.”⁴¹

³⁶ 2012. évi C tv. 23.§ (2)

³⁷ 2012. évi C tv. 23.§ (3)

³⁸ 2012. évi C tv. 25.§

³⁹ 2012. évi C tv. 26.§ (1)

⁴⁰ 2012. évi C tv. 27.§

⁴¹ 2012. évi C tv. 28.§ (4)

Kegyelem: az állam részben vagy egészben lemond a büntetőjogi igényének az érvényesítéséről.

Fajtái: egyéni (Köztársasági elnök) és közkegyelem (Országgyűlés)

Eljárási, végrehajtási és kegyelmi mentesítés.

A tevékeny megbánás

„Nem büntethető, aki az élet, testi épség és az egészség elleni, az emberi szabadság elleni, az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni, a közlekedési, a vagyon elleni, illetve a szellemi tulajdonjog elleni vétség vagy háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett elkövetését a vádemelésig beismerte, és közvetítői eljárás keretében – vagy azt megelőzően, de a közvetítői eljárás keretében született megállapodásban jóváhagyva – a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette...”⁴²

A büntetés korlátlanul enyhíthető, ha az elkövető a fentiekben meghatározott bűncselekmények esetében az ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett elkövetését a vádemelésig beismerte, és közvetítői eljárás keretében – vagy azt megelőzően, de a közvetítői eljárás keretében született megállapodásban jóváhagyva – a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette.

A tevékeny megbánás alkalmazásának nincs helye, ha az elkövető

- a) többszörös vagy különös visszaeső,
- b) a bűncselekményt bünszervezetben követte el,
- c) bűncselekménye halált okozott,
- d) a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt vagy a szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélté után, a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt, illetve próbára bocsátás vagy feltételes ügyészi felfüggesztés tartama alatt követte el, vagy
- e) korábban szándékos bűncselekménye miatt közvetítői eljárásban vett részt, és ennek eredményeként vele szemben a tevékeny megbánásra vonatkozó rendelkezést alkalmazták, feltéve, hogy a határozat véglegessé válásától az újabb szándékos bűncselekmény elkövetéséig két év még nem telt el.

A büntetőjogi felelősségre vonás egyéb akadályai

- a) a magánindítvány,
- b) a feljelentés hiánya.

A magánindítvány hiánya

„Az e törvényben meghatározott esetekben a bűncselekmény elkövetője csak magánindítványra büntethető.”⁴³

„A magánindítvány előterjesztésére a sértett jogosult.”⁴⁴

„A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 69. § (5) bekezdésében meghatározott esetekben a magánindítványt a sértett törvényes képviselője terjesztheti elő. A magánindítványt a korlátozottan cselekvőképes kiskorú sértett önállóan is előterjesztheti, és erre törvényes képviselője is jogosult. Ezekben az esetekben a magánindítvány

⁴² 2012. évi C tv. 29.§(1)

⁴³ 2012. évi C tv. 31.§ (1)

⁴⁴ 2012. évi C tv. 31.§ (2)

előterjesztésére a gyámhatóság is jogosult. Érdekellentét esetén a Polgári Törvénykönyv szabályai az irányadók.”⁴⁵

„Ha a magánindítvány előterjesztésére jogosult sértett meghal, a hozzátartozója jogosult a magánindítvány előterjesztésére.”⁴⁶

„Bármelyik elkövetővel szemben előterjesztett magánindítvány valamennyi elkövetőre hatályos.”⁴⁷

„A magánindítvány nem vonható vissza.”⁴⁸

A feljelentés hiánya

„Az e törvényben meghatározott esetekben a bűncselekmény elkövetője csak az arra jogosult által tett feljelentésre büntethető.”⁴⁹

A büntetések fajtái:

- a) a szabadságvesztés,/ határozott, vagy életfogytig tartó/
- b) az elzárás,/ 5-90 nap/
- c) a közérdekű munka,/ 48-312 óra/
- d) a pénzbüntetés,/30-540 napi tétel-egynapi tétel összege legalább 1000, legfeljebb 5000ft/
- e) a foglalkozástól eltiltás,
- f) a járművezetéstől eltiltás,lehet gépjármű fajtára és kategóriára, határozott vagy végleges.
- g) a kitiltás,/1-5 év/
- h) a sportrendezvények látogatásától való eltiltás,/1-5 év/
- i) a kiutasítás.

Mellékbüntetés a közügyektől eltiltás.

A büntetések – törvényben meghatározott kivételekkel - egymás mellett is kiszabhatóak.

„Ha a bűncselekmény büntetési tételének alsó határa nem éri el az egy év szabadságvesztést, szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható.”⁵⁰

„Ha a bűncselekményt e törvény elzárással rendeli büntetni, e büntetés helyett vagy mellett közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható.”⁵¹

„Nem szabható ki:

- a) szabadságvesztés mellett elzárás vagy közérdekű munka,
- b) kiutasítás mellett közérdekű munka vagy pénzbüntetés,
- c) életfogytig tartó szabadságvesztés mellett pénzbüntetés.”⁵²

⁴⁵ 2012. évi C tv. 31.§ (3)

⁴⁶ 2012. évi C tv. 31.§ (4)

⁴⁷ 2012. évi C tv. 31.§ (5)

⁴⁸ 2012. évi C tv. 31.§ (6)

⁴⁹ 2012. évi C tv. 32.§

⁵⁰ 2012. évi C tv. 33.§ (4)

⁵¹ 2012. évi C tv. 33.§ (5)

⁵² 2012. évi C tv. 33.§ (6)

Az intézkedések fajtái:

- a) a megrovás,
- b) a próbára bocsátás,/1-3 év/
- c) a jóvátételi munka,/ 24-150 óra/
- d) a pártfogó felügyelet,
- e) az elkobzás,
- f) a vagyonekobzás,
- g) az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele,
- h) a kényszergyógykezelés,
- i) a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvény szerinti intézkedések.

„A pártfogó felügyelet büntetés vagy intézkedés mellett alkalmazható. Kiutasítás mellett nem rendelhető el pártfogó felügyelet.”⁵³

„Az elkobzás, a vagyonekobzás és az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele önállóan, és büntetés vagy intézkedés mellett is alkalmazható.”⁵⁴

⁵³ 2012. évi C tv. 63.§ (3)

⁵⁴ 2012. évi C tv. 63.§ (4)

10. Az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények

10.1 Az emberölés

Emberölés

“Aki mást megöl, büntett miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha az emberölést

- a) előre kitervelten,
- b) nyereségvágyból,
- c) aljas indokból vagy célból,
- d) különös kegyetlenséggel,
- e) hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy sérelmére, hivatalos eljárása alatt, illetve emiatt, közfeladatot ellátó személy sérelmére, e feladatának teljesítése során, továbbá a hivatalos, a külföldi hivatalos vagy a közfeladatot ellátó személy támogatására vagy védelmére kelt személy sérelmére,
- f) több ember sérelmére,
- g) több ember életét veszélyeztetve,
- h) különös visszaesőként,
- i) tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére,
- j) védekezésre képtelen személy sérelmére vagy
- k) a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékosságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére követik el.

(3) Aki emberölésre irányuló előkészületet követ el, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Aki az emberölést gondatlanságból követi el, vétség miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki tizennegyedik életévét be nem töltött vagy akaratnyilvánításra képtelen személyt öngyilkosságra rábír, ha az öngyilkosságot elkövetik.

(6) A (2) bekezdés *h)* pontja alkalmazásában a különös visszaesés szempontjából hasonló jellegű bűncselekmény

- a) a népirtás [142. § (1) bekezdés *a)* pont], az erős felindulásban elkövetett emberölés (161. §),
- b) az emberrablás és az előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak súlyosabban minősülő esetei [190. § (4) bekezdés, 445. § (5) bekezdés *a)* pont],
- c) a terrorcselekmény, a jármű hatalomba kerítése, és a zendülés súlyosabban minősülő esetei, ha a halált szándékosan okozva követik el [314. § (1) bekezdés, 320. § (2) bekezdés, 442. § (4) bekezdés].”⁵⁵

A bűncselekmény jogi tárgya: a más ember életének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A törvény a más ember életének jogellenes kioltását rendeli büntetni, azaz az öngyilkosság nem valósít meg bűncselekményt, azonban az öngyilkosságban közreműködés igen.

Elkövetési tárgy: Az emberölés passzív alanya kizárólag élő, természetes személy lehet.

Büntetőjogi értelemben az élet kezdete: a toló fájdalmak jelentkezésének időpontjától számít, vége pedig a biológiai halál beálltaig tart.

Biológiai halál: Amikor a légzés, keringés, az agyműködés teljes megszűnése miatt megindul a szervezet irreverzibilis felbomlása.

⁵⁵ 2012. évi C tv. 160.§

Elkövetési magatartás: más ember életének jogellenes és bűnös kioltása.

Nyitott törvényi tényállás, mert a törvény az emberölés lehetséges elkövetési módjait nem sorolja fel, így az elkövetés **tevéssel** (pl.: valakit késsel leszúrnak és meghal, bántalmaznak, és ennek következtében meghal, stb.) és **mulasztással** is megvalósítható. (pl.: újszülöttet a tűző napon parkoló gépkocsiban hagyja és ennek következtében „hőhalált” szenved, az anya nem táplálja gyermekét).

Eredmény bűncselekmény, az eredmény: az elkövető magatartásával **ok-okozati összefüggésben** bekövetkezett halál a passzív alanynál (pl. a verés miatt halt meg) - szakértői vélemény alapján!

Alanya: (elkövető) általános alany, /bárki/ a sértetten kívüli személy.

Bűnösség: szándékosan és gondatlanul egyaránt elkövethető.

A bűncselekmény előkészülete is büntetendő!

Privilegizált esete: Az erős felindulásban elkövetett emberölés (enyhébb elbírálás alá esik a magatartás)

Az emberölés elhatárolása az élet és testi épség elleni egyéb bűncselekményektől

Az elhatárolás alapja az elkövetőnek a cselekmény véghezvitele időpontjában fennálló konkrét tudattartalma alapján történhet.

Az emberölés, illetőleg ennek kísérlete esetén az elkövető tudata átfogja a sértett halála bekövetkezésének lehetőségét, és ezt **kívánja**, vagy ebbe **belenyugszik**. Ezzel szemben az életveszélyt okozó testi sértés, valamint a halált okozó testi sértés esetében az elkövető szándéka csupán **testi sérülés előidézésére irányul**. Az életveszélyt okozó testi sértés esetén a szándéknak nem feltétlenül kell, hogy az eredményre kiterjednie; a halált okozó testi sértés esetén pedig az eredmény tekintetében gondatlanság áll fenn. Az elkövető tudatában fel sem merül a halálos eredmény bekövetkezésének a lehetősége, vagy ha ez felmerül, azt nem kívánja, nem nyugszik bele abba, hanem könnyelműen bízik elmaradásában.

Az elkövetés időpontjában fennálló tudati állapot megállapításánál, illetve annak megítélésénél, hogy az elkövető szándéka ölésre, avagy bántalmazásra, illetőleg egészségsejtésre irányult-e, a külvilágban megnyilvánult és így megismerhető tényekből kell visszakövetkeztetni.

10.2 A testi sértés törvényi tényállása, a bűncselekmény eredménye

„Aki más testi épségét vagy egészségét sérti, testi sértést követ el.

(2) Ha a testi sértéssel okozott sérülés vagy betegség nyolc napon belül gyógyul, az elkövető könnyű testi sértés vétsége miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Ha a testi sértéssel okozott sérülés vagy betegség nyolc napon túl gyógyul, az elkövető súlyos testi sértés büntette miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a könnyű testi sértést

a) aljas indokból vagy célból,

b) védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személy sérelmére, illetve

c) a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére

követik el.

(5) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a könnyű testi sértés maradandó fogyatékoságot vagy súlyos egészségromlást okoz.

(6) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a súlyos testi sértést

a) aljas indokból vagy célból,

b) védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személy sérelmére,

c) a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére,

d) maradandó fogyatékoságot vagy súlyos egészségromlást okozva,

e) különös kegyetlenséggel

követik el.

(7) Aki a (3) vagy (6) bekezdésben meghatározott bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(8) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a testi sértés életveszélyt vagy halált okoz.

(9) Aki a súlyos testi sértést gondatlanságból követi el, vétség miatt

a) a (3) bekezdésben meghatározott esetben egy évig,

b) a (6) bekezdés b)–c) pontjában meghatározott esetben három évig,

c) életveszélyes sérülés okozása esetén egy évtől öt évig

terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(10) A (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény csak magánindítványra büntethető.⁵⁶

A hatályos magyar jogszabály szerint testi sértés vétségét vagy büntettét az követi el, aki más testi épségét vagy egészségét sérti. A könnyű testi sértés és a gondatlanságból elkövetett súlyos testi sértés vétség, a szándékosan elkövetett súlyos testi sértés büntett.

A testi sértés bűncselekményének jogi tárgya a más ember testi épségéhez, egészségéhez fűződő társadalmi érdek.

A testi sértés passzív alanya: az elkövetőn kívül bárki lehet.

A cselekmény elkövetési magatartása: a testi épség, vagy az egészség sértése, amely megvalósulhat egyrészt a test bántalmazásával, másrészt az egészségsértéssel. A testi épség sértése az emberi testre gyakorolt jogellenes támadó szándékú fizikai ráhatással, vagy a test bántalmazásával valósítható meg. A test bántalmazásán olyan külső behatást kell érteni, amely a testen, vagy a test szerveiben sérülést eredményez.

⁵⁶ 2012. évi c tv. 164.§

Az egészségértés elkövethető tevéssel, mulasztással, valamint közvetett módon is.

A testi sértés materiális bűncselekmény, az eredmény: sérülés, illetve a betegség. Alapvető az ok-okozati összefüggés az elkövetési magatartás és a bekövetkezett eredmény között, melyet igazságügyi orvos szakértő állapít meg.

A testi sértés alanya bárki lehet.

Minősített esetei:

Ha a testi sértést aljas indokból vagy célból, vagy védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személlyel szemben, illetve a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére követik el, a büntetés büntett miatt **könnyű testi** sértés esetén három évig, **súlyos testi** sértés esetén egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés.

Büntettet követ el, és egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az elkövető, ha aljas indokból vagy célból, védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személy sérelmére, a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére, maradandó fogyatékoságot vagy súlyos egészségromlást okozva, különös kegyetlenséggel követik el.

A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a testi sértés életveszélyt vagy halált okoz.

Gondatlanság

Aki a súlyos testi sértést gondatlanságból követi el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel, a fenti (4) bekezdésben meghatározott esetben három évig, életveszélyes sérülés okozása esetén öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A gondatlanságból elkövetett életveszélyt okozó testi sértés vétsége csupán a bűnösséget érintően tér el a büntetti alakzattól, hiszen az elkövető a testi épséget sértő szándék nélkül cselekszik.

Magánindítvány

A könnyű testi sértés vétségének elkövetője csak magánindítványra büntethető.

A testi sértés bűncselekmények tekintetében a törvény elhatárolási elemként a gyógytartamot jelöli meg. Amennyiben a sérülés 8 napon belül gyógyul, akkor a cselekmény könnyű testi sértésnek, amennyiben 8 napon túl gyógyul, súlyos testi sértésnek minősül.

Gyógytartam:

- **Anatómiai** gyógytartamról akkor beszélünk, ha a megsérült szövetek anatómiai egysége helyreállt.
- **Funkcionális** gyógytartamról akkor beszélünk, ha a sérülés következtében károsodott szervek működése helyreállt, vagy ún. végállapotról lehet beszélni.
- **Tényleges** gyógytartam az anatómiai és a funkcionális gyógyulást is figyelembe vevő, esetenként meghatározott gyógyulási idő.

A tényleges gyógytartam általában azonos az anatómiai gyógyulás tartamával. Azokban az esetekben, ahol ez a kettő elválik, ott a tényleges gyógytartam hosszabb és általában a sérülés következményei elsődleges orvosi ellátásának befejezéséig tart. Rendszerint a tényleges gyógytartam megállapításához orvosszakértői igénybevételre van szükség.

10.3 Foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés:

„Aki foglalkozási szabály megszegésével más vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi sértést okoz, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”⁵⁷

Minősített esetek:

- **maradandó fogyatékoságot, /büntetés 3 év/**
- **súlyos egészségromlást, /büntetés 3 év/**
- **vagy tömegszerencsétlenséget, / büntetés 3 év/**
- **halált, /büntetés 1-5 év/**
- **ha a bűncselekmény kettőnél több ember halálát okozza, /büntetés 2-8 év/**
- **vagy halálos tömegszerencsétlenséget okoz./büntetés 2-8 év/**

Az emberi élet, a testi épség és az egészség védelme kiemelkedő fontosságú, ezért nemcsak ezeknek a sérelmével, hanem az ezeket a jogtárgyakat veszélyeztető cselekményekkel szemben is indokolt büntetőjogi védelmet biztosítani.

A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés bűncselekménynek az **elkövetője** az lehet, aki valamely meghatározott foglalkozási szabály hatálya alatt áll, a bűncselekmény **elkövetési magatartása** a foglalkozási szabályszegés. Nem lényeges, hogy az elkövető a tevékenységet hatósági engedély alapján, főfoglalkozásként, keresetszerzésként űzi-e, vagy pedig alkalmasszerűen. A foglalkozási szabályokat általában írásban rögzítik, de kialakulhatnak, szokássá válhatnak enélkül is.

A bűncselekmény jogi tárgya: az emberi élet, testi épség és egészség, azaz egy vagy több ember életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény passzív alanya: kizárólag - nemtől, kortól stb. független - élő természetes személy lehet.

A bűncselekmény elkövetési magatartása: a foglalkozási szabály akár szándékos, akár gondatlan megszegése.

A bűncselekmény eredménye: a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés materiális bűncselekmény, és az eredménye más vagy mások életének, testi épségének vagy egészségének közvetlen veszélyeztetése, illetve a testi sértés okozása.

A bűncselekmény alapesete gondatlan alakzatú. Megállapítására akkor kerülhet sor, ha a foglalkozási szabályszegés más vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlenül veszélyezteti, illetőleg a testi sérülés okozása gondatlanságra vezethető vissza. A foglalkozási szabályszegés lehet szándékos és lehet gondatlan, de a veszélyhelyzet létrehozására vagy a testi sérülés okozására az elkövetőnek kizárólag a gondatlansága terjedhet ki.

A bűncselekmény alanya, elkövetője olyan személy lehet, aki valamely foglalkozási szabály hatálya alatt áll, szabályokhoz kötött foglalkozást gyakorol.

⁵⁷ 2012. évi C tv. 165.§ (1)

A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetésnek - mint gondatlan és veszélyeztetési bűncselekménynek - nincs kísérleti alakzata. A foglalkozás körében elkövetett szándékos veszélyeztetés kísérlete elvileg lehetséges, a bűncselekmény akkor válik befejezetté, amikor a veszély közvetlenné válik.

A minősített eset megállapításának feltétele, hogy a súlyosabb eredmény tekintetében is fennálljon az okozati összefüggés.

Az ítélkezési gyakorlat a foglalkozási szabályok következő csoportjai különbözteti meg:

- munkavédelmi és balesetelhárítási szabályok
- építési és statikai szabályok
- orvosi foglalkozási szabályok
- lőfegyver tartására, kezelésére és tárolására vonatkozó szabályok
- alkalmanként végzett tevékenységekre vonatkozó szabályok

Ez a magatartás írott vagy íratlan jellegétől függetlenül lehet konkrét, eseti vagy általános szabály, lehet aktív, de nem zárható ki a mulasztással történő elkövetés sem, amikor az elkövetőnek a foglalkozási szabályok szerint kötelessége lenne a veszélyhelyzet elhárítása, megszüntetése, enyhítése, de mulasztásával ennek nem tesz eleget.

10.4 A segítségnyújtás elmulasztása törvényi tényállása, a bűncselekmény minősített esetei.

„Aki nem nyújt tőle elvárható segítséget sérült vagy olyan személynek, akinek az élete vagy testi épsége közvetlen veszélyben van, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a sértett meghal, és életét a segítségnyújtás megmenthette volna.

(3) A büntetés büntett miatt az (1) bekezdés esetén három évig, a (2) bekezdés esetén egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a veszélyhelyzetet az elkövető idézi elő, vagy ha a segítségnyújtásra egyébként is köteles.

(4) A (3) bekezdés utolsó fordulata nem alkalmazható azzal szemben, aki a közlekedési szabályok alapján köteles a segítségnyújtásra.”⁵⁸

A bűncselekmény jogi tárgya: a más ember életének, testi épségének, egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény passzív alanya: sérült vagy az olyan személy, akinek az élete vagy a testi épsége közvetlen veszélyben van.

A bűncselekmény elkövetési magatartása kizárólag mulasztással valósítható meg, mivel a bűncselekmény azáltal valósul meg, hogy az elkövető nem nyújt segítséget az olyan személynek, akinek az élete, testi épsége közvetlen veszélyben van.

A törvényi tényállás alapesete eredményt nem tartalmaz, tehát a segítségnyújtás elmulasztása immateriális bűncselekmény.

A bűncselekmény **elkövetője** bárki lehet, kivéve azt a személyt, aki maga is segítségre szorul. A segítségnyújtás elmulasztása úgynevezett tiszta mulasztásos bűncselekmény, amelyet csak szándékosan lehet elkövetni. Ebből következik, hogy a segítségnyújtás elmulasztása kísérletének megállapítása fogalmilag kizárt.

A segítségnyújtási kötelezettség kiterjed az alábbi magatartásokra:

- meg kell állni,
- meg kell győződni,
- fel kell ajánlani,
- értesíteni kell

Nem kötelező a segítségnyújtás:

- maga is segítségnyújtásra szorul,
- a saját életét, testi épségét, egészségét veszélyeztetné,
- a felajánlott segítséget elutasítják,
- már segítségnyújtásban részesítik.

10.5 Cserbenhagyás

⁵⁸ 2012. évi C tv. 166. §

„Ha a közlekedési balesettel érintett jármű vezetője a helyszínen nem áll meg, illetve onnan eltávozik, mielőtt meggyőződne arról, hogy valaki megsérült-e, illetve az életét vagy testi épségét közvetlenül fenyegető veszély miatt segítségnyújtásra szorul-e, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”⁵⁹

A cserbenhagyásnak és a segítségnyújtás elmulasztásának elhatárolása:

Az elhatárolás alapját az képezi, hogy a segítségnyújtás elmulasztása sérült vagy olyan személy sérelmére követhető el, akinek az élete, testi épsége közvetlen veszélyben van. Ha a baleset helyszínén van ilyen személy és a balesettel érintett jármű vezetője a helyszínen ennek ellenére nem áll meg, illetve eltávozik anélkül, hogy minderről meggyőződne, a segítségnyújtás elmulasztás megállapításának van helye.

A cserbenhagyás csak akkor állapítható meg, ha vele egyidejűleg (látszólagos alaki halmazatban) **súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg**. Itt egyértelműen a segítségnyújtás elmulasztása értendő.

⁵⁹ 2012. évi C tv. 239. §

Hivatalos személy elleni bűncselekmények.

Hivatalos személy elleni erőszak törvényi tényállása, hivatalos személyek köre, elkövetési magatartások, a jogszerű eljárás fogalma.

Hivatalos személy fogalma:

A hivatalos személyek közé a mindenkori büntető jogszabályban tételesen meghatározott kategóriákba tartozó személyek, akiket a törvény kiemelt védelemben kíván részesíteni, ugyanakkor fokozott felelősséggel terheli

Hivatalos személy:

- a) a köztársasági elnök,
- b) * az országgyűlési képviselő, a nemzetiségi szószóló és a Magyarországon megválasztott európai parlamenti képviselő,
- c) az alkotmánybíró,
- d) a miniszterelnök, a miniszter, az államtitkár, a közigazgatási államtitkár, a helyettes államtitkár és a kormány megbízott,
- e) a bíró, az ügyész és a választottbíró,
- f) az alapvető jogok biztosa és helyettese,
- g) a közjegyző és a közjegyzőhelyettes,
- h) az önálló bírósági végrehajtó, az önálló bírósági végrehajtó-helyettes és a végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott önálló bírósági végrehajtó jelölt,
- i) a helyi önkormányzati és a nemzetiségi önkormányzati képviselő-testület tagja,
- j) * a Magyar Honvédség állományilletékes parancsnoka, és az úszólétesítmény vagy a légi jármű parancsnoka, ha a nyomozó hatóságra vonatkozó rendelkezések alkalmazására jogosult,
- k) * az Alkotmánybíróságnál, a Köztársasági Elnök Hivatalánál, az Országgyűlés Hivatalánál, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalánál, a Magyar Nemzeti Banknál, az Állami Számvevőszéknél, bíróságnál, ügyészségnél, központi államigazgatási szervnél, az Országgyűlési Őrségnél, fővárosi vagy megyei kormányhivatalnál, önkormányzati igazgatási szervnél, megyei intézményfenntartó központnál vagy köztestületnél közhatalmi feladatot ellátó vagy szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a szerv rendeltetészerű működéséhez tartozik,
- l) * a választási bizottság tagja;

10.6 Hivatalos személy elleni erőszak

„(1) Aki hivatalos vagy külföldi hivatalos személyt

- a) jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályoz,
 - b) jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel intézkedésre kényszerít, vagy
 - c) eljárása alatt, illetve emiatt bántalmaz,
- büntetés miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a hivatalos személy elleni erőszakot csoportosan, fegyveresen vagy felfegyverkezve követik el.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott csoport szervezője vagy vezetője öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Aki hivatalos személy elleni erőszak elkövetésére irányuló csoportban részt vesz, vétség miatt két évig, a csoport szervezője és vezetője büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki hivatalos személyt vagy külföldi hivatalos személyt az eljárása miatt bántalmaz, az (1)-(4) bekezdés szerint büntetendő akkor is, ha a bántalmazott a bűncselekmény elkövetésekor már nem hivatalos személy vagy nem külföldi hivatalos személy.

(6) Aki hivatalos személy elleni erőszakra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(7) Nem büntethető a (4) bekezdés alapján a csoport résztvevője, ha a csoportot önként vagy a hatóság felhívására elhagyja.”⁶⁰

A törvényi tényállás 3 elkövetési magatartást említ:

- **Akadályozás:** olyan aktív magatartás, amely gátolja a hivatalos eljárás rendes menetét, illetőleg meghiúsítja az eljárási cselekmény foganatosítást. A hivatalos személy felszólításával szembeni engedetlenség – passzív ellenállás – nem akadályozás.
- **Intézkedésre kényszerítés:** A hivatalos személy az alaki szabályoknak megfelelő olyan aktív tevékenységet fejt ki, intézkedik, amelynek anyagi jogi szabályai egyébként nem állnak fenn. A hivatalos személy cselekvése nem az ő, hanem az elkövető akaratának felel meg.
- **Tettleges bántalmazás:** A hivatalos személy testére irányuló közvetlen, tudatos, fizikai ráhatás, az elkövető a sértett alany testét erőszakosan, durván érinti. A bántalmazási célú érintéssel a bűncselekmény befejezetté válik. Az elkövető célja a sértett becsületének csorbítása, nem testi sértés megvalósítása. Ilyen lehet például a bíró, rendőr felpofozása.

A hivatalos személy elleni erőszak büntettének védett **jogi tárgya:** a hivatalos személy vagy a külföldi hivatalos személy eljárásának, szabályszerű működésének a zavartalansága.

A bűncselekmény **passzív alanya:** a jogszerű eljárást teljesítő hivatalos személy, akivel szemben a bűncselekményt megvalósítják.

A hivatalos személy elleni erőszak büntettének fontos tényállási eleme az elkövetés módja, vagyis a hivatalos személy elleni erőszak, vagy fenyegetés alkalmazása.

Mind az erőszaknak, mind a fenyegetésnek **személy ellen** kell irányulnia. Amennyiben azonban dolgokat érintő erőszakos tevékenység áttevődik a hivatalos személyre, ha a dolog az erőszak közvetítőjévé válik, akkor a cselekmény már tényállásszerű.

Fontos tényállási feltétel az is, hogy a passzív alany a cselekmény elkövetésekor jogszerű eljárást teljesítsen. Fontos, hogy az elkövető az erőszakot akkor alkalmazza, amikor a hivatalos személy, a hivatalos kötelességéhez tartozó tevékenységi sorozatot már megkezdte, de nem fejezte be.

A bűncselekményt bárki tettesként elkövetheti. Hivatalos személyek egymás sérelmére is elkövethetnek hivatalos személy elleni erőszakot.

A bűncselekmény **csak szándékosan** követhető el. Az elkövető tudatának át kell fognia, hogy olyan hivatalos személlyel áll szemben, aki hivatali kötelességét jogszerűen teljesíti.

⁶⁰ 2012. évi C tv. 310.§

Jogszerű eljárás fogalma

A hivatalos személy eljárásának jogszerűnek kell lennie. A jogszerűség megállapítható a hivatalos személyre vonatkozó törvényekből, jogszabályokból. A hivatalos személy cselekvésére anyagi és eljárásjogi szabályok együttesen vonatkoznak. Az anyagi jogi rendelkezések jogszerűségét nem vitathatja a hivatalos személy fellépése során az állampolgár, csak a jogorvoslat eszközével élhet. A hivatalos személy eljárásának jogszerűségét tehát csak az eljárásjogi szabályok betartása alapján lehet vizsgálni. A félreismerhetetlenül minden mérlegelés nélkül jogellenesnek mutakozó intézkedéssel szemben fennáll az ellenállási jog, így ha a hivatalos személy intézkedésének, eljárásának bűncselekményi jellege egyértelmű, az ezzel szembeni – akár erőszakos – ellenállás kizárja a bűncselekmény megállapíthatóságát. Pl.: az erősen ittas, fegyverével hadonászó rendőr eljárása súlyosan sérti az eljárási szabályokat, így az intézkedése jogellenes, akár erőszakkal is ellen lehet állni az eljárásnak

Minősített esetek

- csoportosan
- felfegyverkezve
- csoport szervezője vagy vezetője
- fegyveresen követik el.

10.7 Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak törvényi tényállása

Közfeladatot ellátó személy elleni erőszak

A hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményénél meghatározottak szerint büntetendő, aki az ott meghatározott cselekményt közfeladatot ellátó személy ellen követi el.

Közfeladatot ellátó személyek tágabb értelemben azok a személyek, akik közösségi célok, társadalmi normák megvalósítása, végrehajtása érdekében jogszabályok alapján közfeladat ellátására alkalmasnak minősített szervek képviselőiként eljárnak a társadalom egyedeivel szemben, illetve közvetítenek feléjük

A közfeladatot ellátó személyek körét a Btk. értelmező rendelkezése határozza meg.

Közfeladatot ellátó személy:

- a) a Magyar Honvédség szolgálati feladatot teljesítő katonája,
- b) a polgári védelmi szervezetbe beosztott és polgári védelmi szolgálatot teljesítő személy,
- c) a polgárőr a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló törvényben meghatározott tevékenységének ellátása során,
- d) az egyházi személy és a vallási egyesület vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagja,
- e) a bírósági vagy más hatósági eljárásban a védő, a jogi képviselő, a szakértő, és a hivatalos személynek nem minősülő kézbesítési végrehajtó,
- f) az egészségügyi dolgozó, az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló más személy és a betegjogi képviselő az egészségügyről szóló törvényben meghatározott esetekben,
- g) az állami mentőszolgálat, valamint a mentésre feljogosított más szervezet tagja a mentéssel és betegszállítással összefüggésben,
- h) az önkormányzati és a létesítményi tűzoltóság, valamint az önkéntes tűzoltó egyesület tagja a tűzoltási és műszaki mentési feladatainak ellátása során,
- i) a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott esetben a pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott, a szakképzésről szóló törvényben meghatározott esetben az oktató, továbbá a nemzeti felsőoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a felsőoktatási intézmény oktatója, tanára és tudományos kutatója,
- j) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben, valamint a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló törvényben meghatározott munkakörben foglalkoztatott személy e tevékenységének gyakorlása során,
- k) az erdészeti szakszemélyzet és a jogosult erdészeti szakszemélyzet tagja az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvényben meghatározott tevékenysége körében,
- l) a hivatásos vadász a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló törvényben meghatározott tevékenysége körében,
- m) a halőr a halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló törvényben meghatározott tevékenysége körében,
- n) a közösségi közlekedési eszközt működtető gazdálkodó szervezetnél végrehajtói feladatot ellátó személy e tevékenysége során,
- o) az egyetemes postai szolgáltatónál ügyfélkapcsolati feladatot ellátó személy e tevékenysége során,
- p) az iskolaőr a Rendőrségről szóló törvényben meghatározott tevékenysége körében,
- q) a fegyveres biztonsági őr a szolgálatának teljesítése során,

r) az országos és a helyi közutakon, az állam vagy a helyi önkormányzat tulajdonában álló közforgalom elől el nem zárt magánutakon, valamint tereken, parkokban és egyéb közterületeken közúti járművel történő várakozás biztosítását célzó parkolási közszolgáltatást a közúti közlekedésről szóló törvény szerint ellátó szervezetnél a parkolóhelyek rendeltetésszerű működtetését és a parkolóhelyek rendeltetésszerű használatának ellenőrzését végző személy e tevékenysége során.

s) az útellenőr, és a kezelői ellenőr a közúti közlekedésről szóló törvényben meghatározott tevékenysége körében.

Hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak

A hivatalos személy elleni erőszak bűncselekménynél meghatározottak szerint büntetendő, aki az ott meghatározott cselekményt hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatására vagy védelmére kelt személy ellen követi el.

10.8 Bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában

„Az a közfeladatot ellátó személy, aki közfeladatának ellátása során mást tetteleg bántalmaz, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt csoportosan követik el.”⁶¹

⁶¹ 2012. évi C 302.§

A közbiztonság elleni bűncselekmények

10.9 A közveszélyokozás törvényi tényállása, a bűncselekményt megvalósító elkövetési magatartások, a közveszély fogalma.

„Aki anyag vagy energia pusztító hatásának kiváltásával közveszélyt idéz elő, vagy a közveszély elhárítását, illetve következményeinek enyhítését akadályozza, büntetett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

a) csoportosan,

b) különösen nagy vagy ezt meghaladó kárt okozva vagy

c) bünszövetségben követik el.

(3) A büntetés öt évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált okoz.

(4) Aki közveszély okozására irányuló előkészületet követ el, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki a közveszély okozását gondatlanságból követi el, vétség miatt három évig, különösen nagy vagy ezt meghaladó kár esetén egy évtől öt évig, halál okozása esetén két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(6) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki a közveszélyt, mielőtt abból káros következmény származott volna, önként megszünteti.”⁶²

A közveszély elhárításának akadályozása szempontjából közömbös, hogy mi keletkeztette a közveszélyt (más vétkes, vétkes magatartása, vagy természeti katasztrófa), ennek elhárításában való akadályoztatás a lényeg.

Megvalósulhat aktív vagy passzív módon a következmények enyhítésének akadályozása, nem a közveszélyes állapothoz, hanem a következményekhez kapcsolódik, pl. gátolja az ingóságok kimentését az árvízi területről.

A közveszély előidézése eredmény bűncselekmény.

A bűncselekmény védett jogi tárgya a közbiztonság alkotóelemeit képező személy- és vagyonbiztonság védelméhez fűződő társadalmi érdek

Közveszély fogalma:

A közveszélynek nincs egzakt fogalma, definíciója, de körülhatárolható. A veszély akkor közveszély, ha előre meg nem határozott, vagy nagyobb számú meghatározott személy életét, testi épségét fenyegető helyzet alakul ki, illetve ha jelentős értékű dolgok kerülnek olyan körülmények közé, hogy megsemmisülésük vagy megrongálódásuk valószínűsíthető

A közveszélyokozás szándékosan és gondatlanul megvalósítható.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai:

- közveszély előidézése
- közveszély elhárításának akadályozása
- közveszély következményei enyhítésének az akadályozása

⁶² 2012. évi C tv. 322.§

A közveszély előidézése:

A közveszély előidézése eredmény bűncselekmény.

A közveszély előidézése minden olyan magatartást felölel, amely az eredmény létrehozására alkalmas. pl. árvíz okozása, gyújtogatás, romboló hatás létrehozásával. A közveszély előidézése az elkövetési módként meghatározott tevékenység tanúsításával lép kísérleti szakba, de a közveszély objektív lehetőségének fenn kell állnia. A közveszély előidézésével befejezett a cselekmény, fontos az okozatosság, amely során az eredmény létrejön, a közveszély.

A közveszély elhárításának akadályozása szempontjából közömbös, hogy mi keletkeztette a közveszélyt (más vétkes, vétlen magatartása, vagy természeti katasztrófa), ennek elhárításában való akadályoztatás a lényeg. Megvalósulhat aktív tevékenységgel, vagy mulasztással is.

A közveszély következményei enyhítésének az akadályozása:

Az elkövetési magatartás akkor fejthető ki, ha a közveszély már bekövetkezett. Szintén nincs relevanciája annak, hogy mi idézte elő a közveszélyt. Az elkövető tevékenysége azonban már a káros következményekhez kapcsolódik. pl. gátolja az ingóságok kimentését az árvízi területről.

Az elhárításának és következmények enyhítésének akadályozása NEM eredmény bűncselekmény. Ezekben az esetekben a közveszélyt nem csak ember, hanem természeti katasztrófa is előidézheti.

Az akadályozó jellegű magatartásokat teljesen ki kell fejteni (pl. víztömlőt átvágja), de nem szükséges, hogy ténylegesen megakadályozza a közveszély elhárítását.

A törvény az **előkészületet** is büntetni rendeli. Ez abban az esetben valósul meg, ha a szükséges anyagokat, eszközöket beszerzi, közveszély okozásra mást felhív, vagy ajánlkozik, vállalkozik, mással közös elkövetésben megállapodik.

Az alany tettesként bárki lehet, a második és a harmadik elkövetési magatartás (a közveszély elhárításának és következmények enyhítésének akadályozása) tettese nem lehet az, aki a közveszélyt előidézte, mert aki a közveszélyt okozta, utóbb ezekért a többletmagatartásokért külön nem felel (büntetés kiszabása során veszik figyelembe).

A társtettség, részesség: az általános szabályok szerint alakul. Ha valaki a közveszély előidézésében felbújtói, bűnsegédi tevékenységet fejt ki, de a közveszély elhárítását illetve a következmények enyhítését maga is megakadályozza – akkor ezekben a cselekményekben önálló tettes, amibe a közveszély előidézésében nyújtott részesi tevékenysége beleolvad.

A törvény mind a szándékos, mind a gondatlan formát büntetni rendeli. Szándékos alakzata lehet egyenes, eshetőleges is. A szándékosságnak ki kell terjednie az elkövetési magatartásra, a közveszély okozása esetében az eredményre és az ok-okozati összefüggésekre is.

Enyhítő körülmények:

Ha az elkövető, akár a tettes, akár a részese a közveszélyt önként megszünteti, a törvény alapján büntetése korlátlanul enyhíthető, de csak abban az esetben, ha mielőtt abból káros következmény származott volna, önként megszünteti.

Minősítő körülmények:

- csoportosan,

- különösen nagy vagy ezt meghaladó kárt okozva
- bűnszövetségben
- halált okozva követik el.

Elhatárolás a közveszély okozás, rongálás között:

Közveszély okozás esetén vizsgálni kell, hogy

- objektíve létrejött-e a közveszély,
- fennállt-e a közveszély létrejöttének objektív lehetősége,
- a közveszély előidézésére kiterjedt-e az elkövető szándéka,
- terheli-e legalább gondatlanság, ha nem, akkor rongálásról beszélhetünk.

A kettő együtt (közveszély és rongálás) nem valósulhat meg.

Szándékos testi sértés, erős felindulásból elkövetett emberölés és a szándékos emberölés halmazatban állhat a közveszély okozással. DE a gondatlan emberölés NEM, mert minősített esetként egységet hoz létre.

10.10 A terrorcselekmény törvényi tényállása, az elkövetési magatartások, a bűncselekmény célzata, feljelentési kötelezettség.

Terrorcselekmény a hatályos Btk. rendelkezései szerint

„Aki abból a célból, hogy

a) állami szervet, más államot vagy nemzetközi szervezetet arra kényszerítsen, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön,

b) a lakosságot megfélemlítse,

c) más állam alkotmányos, társadalmi vagy gazdasági rendjét megváltoztassa vagy megzavarja, illetve nemzetközi szervezet működését megzavarja,

a (4) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekményt követ el, büntett miatt tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki

a) az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott célból jelentős anyagi javakat kerít hatalmába, és azok sértetlenül hagyását vagy visszaadását állami szervhez vagy nemzetközi szervezethez intézett követelés teljesítésétől teszi függővé, vagy

b) terrorista csoportot szervez vagy irányít.

(3) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki

a) az (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott terrorcselekményt abbahagyja, mielőtt abból súlyos következmény származott volna, és

b) tevékenységét a hatóság előtt felfedi,

ha ezzel közreműködik a bűncselekmény következményeinek megakadályozásában vagy enyhítésében, további elkövetők felderítésében, illetve további bűncselekmények megakadályozásában.

(4) E § alkalmazásában személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény

a) az emberölés [160. § (1)–(2) bekezdés], a testi sértés [164. § (2)–(6) és (8) bekezdés], a foglalkozás körében elkövetett szándékos veszélyeztetés [165. § (3) bekezdés],

b) az emberrablás [190. § (1)–(4) bekezdés], a személyi szabadság megsértése (194. §),

c) a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény [232. § (1)–(2) bekezdés], a vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése [233. § (1)–(2) bekezdés],

d) a radioaktív anyaggal visszaélés [250. § (1)–(2) bekezdés],

e) a hivatalos személy elleni erőszak [310. § (1)–(5) bekezdés], a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (311. §), a hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak (312. §), a nemzetközileg védett személy elleni erőszak [313. § (1) bekezdés],

f) a jármű hatalomba kerítése [320. § (1)–(2) bekezdés], a közveszély okozása [322. § (1)–(3) bekezdés], a közérdekű üzem működésének megzavarása [323. § (1)–(3) bekezdés], a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés [324. § (1)–(2) bekezdés], a lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés [325. § (1)–(3) bekezdés],

g) a nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés [326. § (1)–(5) bekezdés], a haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés [329. § (1)–(3) bekezdés], a kettős felhasználású termékkel visszaélés [330. § (1)–(2) bekezdés],

h) a rablás [365. § (1)–(4) bekezdés] és a rongálás [371. § (1)–(6) bekezdés],

i) az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás [375. § (2)–(4) bekezdés], az információs rendszer vagy adat megsértése [423. § (1)–(4) bekezdés].

315. § (1) Aki a 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntett elkövetésére felhív, ajánlkozik, vállalkozik, a közös elkövetésben megállapodik, vagy az elkövetés elősegítése

céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki az (1) bekezdésben meghatározott cselekményeket a 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntettnek terrorista csoportban történő elkövetése érdekében valósítja meg, öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Nem büntethető, aki az (1) vagy (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.

316. § Aki terrorcselekmény elkövetésével fenyeget, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

316/A. § (1) Aki

a) a 314. § (1) vagy (2) bekezdésében meghatározott büntett elkövetése vagy az elkövetésére történő felhívás, ajánlkozás, vállalkozás, a közös elkövetésben megállapodás, vagy az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása, illetve

b) terrorista csoporthoz csatlakozás

céljából Magyarország területére beutazik, onnan kiutazik, vagy azon átutazik, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki az ott meghatározott utazást szervezi, vagy az ilyen utazás támogatása céljából anyagi eszközt szolgáltat vagy gyűjt.”⁶³

A bűncselekmény jogi tárgya: az államok, állami szervek, nemzetközi szervezetek kényszermentes cselekvőségéhez, működésük zavartalanságához, a lakosság félelemmentes életéhez fűződő társadalmi érdek.

Elkövetési magatartások: (célcselekmények)

- Az (1) bekezdésben büntetni rendelt elkövetési magatartások megegyeznek a (4) bekezdésben meghatározott bűncselekmények elkövetési magatartásaival,
- jelentős anyagi javak hatalomba kerítése,
- szervezés,
- terrorcselekménnyel fenyegetés,
- be- és kiutazás, ország területén történő átutazás
-

Eszköz cselekmény: személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény elkövetése.

A bűncselekmény előkészületi magatartása büntetendő.

Minősített eset, ha az elkövető a terrorista csoportban történő elkövetése érdekében valósítja meg, illetőleg a terrorista csoport tevékenységét egyéb módon támogatja.

A bűncselekményt bárki elkövetheti.

Bűnösség: csak egyenes szándékkal lehetséges az elkövetés, mert célzatos.

A feljelentési kötelezettség elmulasztása

A hatályos Btk. külön bűncselekményként határozza meg a terrorcselekménnyel kapcsolatos feljelentési kötelezettség elmulasztását.

"Aki hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy terrorcselekmény elkövetése készül, és erről a hatóságnak, mielőtt teheti, nem tesz feljelentést, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”⁶⁴

⁶³ 2012. évi C 314.§

⁶⁴ 2012. évi C tv. 317. §

Speciális büntethetőséget megszüntető körülmény: A (4) vagy az (5) bekezdésben meghatározott bűncselekmény miatt nem büntethető, aki a cselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.

10.11 Visszaélés robbanóanyaggal vagy robbanólőszerrel bűncselekmény törvényi tényállása, a robbanóanyag, robbanószer fogalma, elkövetési magatartások.

Visszaélés robbanóanyaggal vagy robbantószerrel

„(1)Aki robbanóanyagot, robbantószerrel vagy ezek felhasználására szolgáló készüléket engedély nélkül készít, megszerz, tart, forgalomba hoz, vagy a tartásukra nem jogosult személynek átad,

engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít büntettet követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

a) üzletszerűen,

b) bűnszövetségben követik el.

(3) Aki robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélésre irányuló előkészületet követ el, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”⁶⁵

A bűncselekmény védett jogi tárgya: a veszélyes anyagok és eszközök tartásának, forgalmának és felhasználásának törvényes rendjéhez fűződő társadalmi érdek.

Elkövetési tárgyak:

- robbanóanyag
- robbantószer
- eszközök felhasználására szolgáló készülék

Robbanóanyag: minden olyan mesterségesen létrehozott anyag, amelyből megfelelő ráhatás következményeként igen rövid idő alatt pusztító hatást kiváltó energia szabadul fel.

Robbantószer: Olyan eszköz, amely a robbanóanyag hatásának kiváltására szolgál.

Robbanóanyag, vagy robbantószer felhasználására szolgáló készülék olyan eszköz (pl. bomba), amelyet a robbanóanyag és a robbantószer egyesítésével hoznak létre.

Elkövetési magatartások: készítés, megszerzés, tartás, forgalomba hozatal, átadás olyan személynek, aki tartásra nem jogosult, engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít.

Készítésen minden olyan tevékenységi folyamatot érteni kell, amelynek eredménye robbanóanyag, robbantószer, illetőleg ezek felhasználására szolgáló készülék. Megszerzés az elkövetési tárgyak birtokba vétele. Az átadás csak akkor büntetendő, ha olyan személy részére történik, aki a dolgok tartására nem jogosult. Maga a tartás fogalma nem szűkíthető le a közvetlen fizikai birtoklásra, hanem felöleli a tárolást, elrejtést is. Szabálysértésért felel az, aki robbanóanyagot vagy robbanó szerkezetet talál, vagy annak hollétéről tudomást szerez, és ezt a ténytet nem jelenti be.

A bűncselekmény elkövetője: bárki, általános illetve speciális alany lehet. Bűnösség: csak szándékos magatartással valósítható meg.

A bűncselekmény előkészületét is büntetni rendeli a törvény.

⁶⁵ 2012. évi C tv. 324. §

10.12 Visszaélés lőfegyverrel vagy lőszerrel

„(1) Aki:

- a) működőképes lőfegyvert engedély nélkül megszerez vagy tart,
- b) lőfegyvert engedély nélkül készít vagy forgalomba hoz,
- c) működőképes lőfegyvert engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít,
- d) a lőfegyver készítésére, megszerzésére, tartására vagy kereskedelmére vonatkozó engedély kereteit túllépi,
- e) engedéllyel tartott lőfegyverét engedéllyel nem rendelkezőnek átadja, büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.⁶⁶

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki

- a) kézilőfegyverhez, vadászlőfegyverhez vagy sportlőfegyverhez tartozó, csekély mennyiséget meghaladó vagy más lőfegyverhez tartozó lőszer engedély nélkül megszerez vagy tart,
- b) lőszer engedély nélkül készít vagy forgalomba hoz,
- c) lőszer engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít,
- d) a lőszer készítésére, megszerzésére, tartására vagy kereskedelmére vonatkozó engedély kereteit túllépi,
- e) az engedéllyel tartott kézilőfegyveréhez, vadászlőfegyveréhez vagy sportlőfegyveréhez tartozó, csekély mennyiséget meghaladó vagy más lőfegyverhez tartozó lőszer engedéllyel nem rendelkezőnek átad.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt üzletszerűen vagy bűnszövetségben követik el.

(4) Aki az engedéllyel tartott kézilőfegyverét, vadászlőfegyverét vagy sportlőfegyverét, illetve az ahhoz tartozó lőszer bejelentés nélkül az ország területére behozza, onnan kiviszi, vagy azon átszállítja, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5)* Aki az (1)-(3) bekezdésben meghatározott bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(6) E § alkalmazásában csekély mennyiség a legfeljebb tíz darab lőszer.

A bűncselekmény védett jogi tárgya: a veszélyes anyagok és eszközök tartásának, forgalmának és felhasználásához fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekményt bárki elkövetheti. A bűncselekményt csak szándékosan lehet elkövetni.

A lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés bűncselekménye tekintetében az elkövetési magatartások megegyeznek a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés bűncselekménye elkövetési magatartásaival, azzal, hogy ezen bűncselekmény esetében további elkövetési magatartásként jelentkezik a lőfegyver vagy lőszer készítésére, megszerzésére, tartására vagy kereskedelmére vonatkozó engedély kereteinek túllépése.

Az elkövetési tárgya a lőfegyver, illetőleg a lőszer.

„**Lőfegyver:** A tüzfegyver, valamint az a légfegyver, amelyből 7,5 joule-nál nagyobb csőtorkolati energiájú szilárd anyagú lövedék lőhető ki.”⁶⁷

⁶⁶ 2012. évi C tv. 325.§

⁶⁷ 2004. évi XXIV tv. 2. § 16.

„**Lőszer:** Olyan egybeszerelt töltény, amely lövedéket, lőport és gyúelegyet tartalmaz.”⁶⁸

Vagyon elleni bűncselekmények

10.13 A lopás törvényi tényállása, az elkövetési tárgy, elkövetési magatartása, a minősítő körülmények.

Lopás:

„Aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, lopást követ el.

(2) A büntetés vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a lopást kisebb értékre vagy

b) a szabálysértési értékre elkövetett lopást

ba) bünszövetségben,

bb) üzletszerűen,

bc) dolog elleni erőszakkal – ideértve azt is, ha a dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgáló eszközt állagsérelem okozása nélkül eltávolítják, vagy a dolog eltulajdonításának megakadályozására alkalmatlanná teszik –,

bd) zsebtolvajlás útján,

be) egy vagy több közokirat, magánokirat vagy készpénz-helyettesítő fizetési eszköz egyidejű elvételével,

bf) helyiségbe vagy ehhez tartozó bekerített helyre megtévesztéssel, vagy a jogosult, illetve a használó tudta és beleegyezése nélkül bemenne,

bg) hamis vagy lopott kulcs használatával,

bh) lakást vagy hasonló helyiséget az elkövetővel közösen használó sérelmére vagy

bi) erdőben jogellenes fakivágással

követik el.

(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a lopást nagyobb értékre,

b) a kisebb értékre elkövetett lopást

ba) a (2) bekezdés ba)–be) pontjában meghatározott valamely módon,

bb) védett kulturális javak körébe tartozó tárgyra vagy régészeti leletre,

bc) vallási tisztelet tárgyára,

bd) holttesten lévő tárgyra, illetve temetőben vagy temetkezési emlékhelyen a halott emlékére rendelt tárgyra,

be) nemesfémre vagy

c) a lopást szabálysértési vagy kisebb értékre közveszély színhelyén követik el.

(4) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a lopást jelentős értékre vagy

b) a nagyobb értékre elkövetett lopást a (2) bekezdés ba)–be) pontjában meghatározott valamely módon vagy közveszély színhelyén

követik el.

(5) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a lopást különösen nagy értékre vagy

b) a jelentős értékre elkövetett lopást a (2) bekezdés ba)–be) pontjában meghatározott valamely módon vagy közveszély színhelyén

követik el.

(6) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a lopást különösen jelentős értékre vagy

⁶⁸ 2004. évi XXIV tv. 2. § 22.

b) a különösen nagy értékre elkövetett lopást a (2) bekezdés ba)–be) pontjában meghatározott valamely módon vagy közveszély színhelyén követik el.”⁶⁹

A bűncselekmény védett jogi tárgya a tulajdonjog, amelyet az elkövető az egyik részjogosítvány, a birtoklási jog elvonásával sért meg.

A lopás elkövetési magatartása az elvétel. A két mozzanatból álló cselekmény birtokállapot-változást jelent: az elkövető az adott **dolog** felett megszünteti a korábbi tulajdonos, birtokos rendelkezési jogát (első elem), és saját rendelkezési jogot keletkeztet azon (második elem). A korábbi birtokállapot megszüntetése mellett létre kell hozni az új birtokállapotot is. Csak ekkor beszélhetünk befejezett elvételi magatartásról.

A lopás **elkövetési tárgyaként** megjelenő dolognak értékkel bírónak kell lennie.

Dolog fogalmi körébe tartozik még:

- Villamos energia
- Gazdaságilag hasznosítható más energia (pl.: földgáz)
- Vagyoni jogosultságot megtestesítő olyan okirat, amely a benne tanúsított vagyoni érték vagy jogosultság feletti rendelkezést önmagában biztosítja (letéti jegy, kincstárjegy, nyertes lottószelvény, ruhatári jegy)
- Dematerializált értékpapírok

Az ingatlan elvétele fogalmilag kizárt, hiszen kizárólag elmozdítható dologra követhető el lopás.

Idegen a dolog:

- Ha nincs az elkövető tulajdonában, viszont más természetes vagy jogi személy tulajdona
- Lopni azonban nem csupán a tulajdonostól, hanem a birtokostól is lehet függetlenül, hogy jogosan vagy jogtalanul tartja magánál a dolgot

Nem idegen a dolog: (nincs bűncselekmény, sem szabálysértés!)

- Közös tulajdonban lévő dolog a tulajdonostársak számára
- Az elhagyott, gazdátlan, uratlan dolgok, **kivéve** az elkóborolt háziállat, a vadak, utcán álló járművek és az olyan dolgok, amiket a tulajdonos (birtokos) tévedésből, figyelmetlenségből elhagy, de fennáll a lehetősége, hogy azt utólag ismét birtokba vegye (pl. hivatali helyiségben, közforgalmú tömegközlekedési eszközön felejtett tárgyak)

A lopás minősített esetei:

A lopás bűncselekményét az eltulajdonított dolog értéke mellett egyéb körülmények megléte is súlyosabban minősíti.

A lopás bűncselekményét minősítő körülmények közül öt –

- a bűnszövetségben elkövetett lopás,
- az üzletszerűen elkövetett lopás,
- a dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás,
- a zsebtolvajlás útján elkövetett lopás
- és a közokirat, magánokirat vagy készpénz-helyettesítő fizetési eszköz egyidejű elvételével elkövetett lopás (értékhatártól függetlenül)

eggyel súlyosabb büntetési tételkeretet von maga után, míg mások –

- helyiségbe vagy ehhez tartozó bekerített helyre megtevesztéssel elkövetett lopás,
- vagy a jogosult (használó) tudta és beleegyezése nélkül bemenve elkövetett lopás,
- hamis vagy lopott kulcs használatával elkövetett lopás,

⁶⁹ 2012. évi C tv. 370.§

- lakást vagy hasonló helyiséget az elkövetővel közösen használó sérelmére elkövetett lopás,
- vagy az erdőben jogellenes fakivágással elkövetett lopás, – az egyébként csak szabálysértési értékre megvalósított lopást minősítik bűncselekménnyé.

Elhatárolás tulajdon elleni szabálysértésektől

Lopás” szabálysértésétől: (a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012 évi II. törvény 177. §)

- Lopási értéke alapján, ha az 50. 000 Ft-t nem haladja meg és az elkövetéskor nincsenek olyan minősítő körülmények, melyek bűncselekményt eredményeznének, akkor szabálysértés valósul meg.
- Kisebb érték: 50.000-500.00 Ft
- Nagyobb érték: 500.000-5.000.000 Ft
- Jelentős érték: 5.000.000- 50.000.000 Ft
- Különösen nagy érték: 50.000.000- 500.000.000 Ft
- Különösen jelentős érték: 500.000.000-

Elhatárolás bűncselekményektől

Jármű önkényes elvételétől

A lopásnál a birtoklásban bekövetkezett változás végleges, a jármű önkényes elvételénél ideiglenes.

Sikkasztástól

Sikkasztásnál nincs idegen dolog elvétele, ugyanis a sértett valamilyen jogcímen rábízta az elkövetőre a dolgot

Rablástól

A rablás esetében az idegen dolog elvétele (az akaratot megtörő) személy elleni erőszakkal történik, az erőszak nem dolog ellen irányul!

Leggyakrabban elkövetett lopási módszerek:

- Zsebtolvajlás
- Gépjárműlopás
- Gépjárművekből illetve gépjárművekről
- Betöréses lopások:
- Magánlakás, hétvégi házak, középületek

10.14 A rongálás törvényi tényállása, a tényállás elkövetési magatartása, a minősített esetek.

Rongálás:

„(1) Aki idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz, rongálást követ el.

(2) A büntetés vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a rongálás kisebb kárt okoz, vagy

b) a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálást

ba) falfirka elhelyezésével vagy

bb) bünszövetségben

követik el.

(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a rongálás nagyobb kárt okoz,

b) az elkövető

ba) védett kulturális javak körébe tartozó tárgyat, műemléket, régészeti lelőhelyet vagy régészeti leletet,

bb) vallási tisztelet tárgyát vagy templomot, vallásgyakorlásra rendelt más helyet,

bc) temetési helyet, temetkezési emlékhelyet, illetve temetőben vagy temetkezési emlékhelyen a halott emlékére rendelt tárgyat

rongál meg.

(4) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) a rongálás jelentős kárt okoz,

b) az elkövető a (3) bekezdés ba)–bc) pontjában meghatározott valamely tárgyat, épületet, vagy helyet semmisít meg,

c) a rongálást robbanóanyag vagy robbantószer felhasználásával követik el.

(5) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a rongálás különösen nagy kárt okoz.

(6) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a rongálás különösen jelentős kárt okoz.

(7) E § alkalmazásában falfirka: festékszóróval, filctollal vagy bármilyen más felületképző anyaggal létrehozott képi, grafikus vagy szöveges felületbevonat, amely nem a vagyontárgy rendeltetésszerű használatához szükséges.”⁷⁰

A bűncselekmény védett jogi tárgya a vagyoni jog, de kizárólag tárgyasult formában testesülhet meg.

Elkövetési tárgy

Az elkövető számára idegen dolog, vagyontárgy. Ez magában foglalja az ingó és ingatlan dolgokat. Közös tulajdonban álló vagyontárgyra is elkövethető. Saját vagyontárgy megrongálása nem bűncselekmény, kivéve, ha műemlék jellegű a dolog, ilyenkor az elkövető kulturális javak megrongálásáért felel. Idegen okirat nem lehet a rongálás tárgya, ilyenkor ugyanis okirattal való visszaélést kell megállapítani.

Elkövetési magatartás

Megsemmisítés: a vagyontárgy állagának fizikai megszüntetését jelenti, a vagyontárgy többé nem állítható helyre.

Megrongálás: a vagyontárgy állagának olyan károsítása, melynek eredményeképpen annak értéke csökken. A használhatóság csökkenése nem feltétel, tehát esztétikai rongálás is rongálás – például graffiti.

⁷⁰ 2012. évi C tv. 371.§

Jellemzően tevással valósul meg, de elképzelhető mulasztással is.

Eredmény

A bűncselekmény eredménye a kár, mely a vagyonban bekövetkezett értékcsökkenés. Megrongálás esetén a kár = az eredeti állapot helyreállításával kapcsolatban felmerült költség.

A bűncselekmény alanya

Bárki lehet, kivéve a dolog tulajdonosa.

Speciális vagyontárgyak

- **Régészeti lelőhely:** az a földrajzilag egyértelműen meghatározható terület, melyen a régészeti örökség elemei elsődleges összefüggéseikben találhatóak, és amely nyilvántartásba vételre került.
- **Vallási tisztelet tárgya:** olyan tárgyak, amelyeket az istentisztelet, illetve a szertartás megtartására a szertartást vezetőik vagy azok segédei a vallás liturgiája során használnak, vagy amelyek a szertartás ünnepélyességét emelik.
- **Vallási tisztelet végzésére szolgáló épület:** vallási szertartásra vagy más egyházi célokra rendelt helyiség (sekrestye, imaház, templom).
- **Kulturális javak:** az élettelen és élő természet keletkezésének, fejlődésének, az emberiség, a magyar nemzet, Magyarország történelmének kiemelkedő és jellemző tárgyi, képi, hangrögzített, írásos emlékei és egyéb bizonyítékai – az ingatlanok kivételével –, valamint a művészeti alkotások.
- **Műemlék:** olyan *műemléki érték*, amelyet e törvény alapján jogszabállyal védetté nyilvánítottak.
 - *Műemléki érték:* minden olyan építmény, kert, temető vagy temetkezési hely, terület (illetve ezek maradványa), valamint azok rendeltetészerűen összetartozó együttese, rendszere, amely hazánk múltja és a közösségi hovatartozás-tudat szempontjából kiemelkedő jelentőségű történeti, művészeti, tudományos és műszaki emlék, alkotórészeivel, tartozékaival és berendezési tárgyaival együtt.

Vagyon elleni erőszakos bűncselekmények

10.15 Rablás:

- „(1) Aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el másától, hogy evégből
- a) valaki ellen erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, vagy
 - b) öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyezi, büntetés miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- 2) Rablás az is, ha a tetten ért tolvaja dolog megtartása végett erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.
- (3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást
- a) fegyveresen,
 - b) felfegyverkezve,
 - c) csoportosan,
 - d) bűnszövetségben,
 - e) jelentős értékre,
 - f) hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy sérelmére, hivatalos eljárása, illetve feladata teljesítése során,
 - g) a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékosságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére
- követik el.
- (4) A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást
- a) különösen nagy vagy ezt meghaladó értékre,
 - b) jelentős értékre a (3) bekezdés a)-d) pontjában meghatározott módon,
 - c) hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy sérelmére, hivatalos eljárása, illetve feladata teljesítése során a (3) bekezdés a)-d) pontjában meghatározott módon
- követik el.
- (5) Aki rablásra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel bünteten.”⁷¹

A bűncselekmény védett jogi tárgya kettős, egyaránt sérti a tulajdoni viszonyokat és a cselekvési, személyi szabadságot.

A rablás elkövetési tárgya, sértettje:

A bűncselekmény elkövetési tárgya az idegen, ingó, értékkel bíró dolog. Az elkövetési tárgy jellemzői megegyeznek a lopás elkövetési tárgyával. A rablást gyakran a lopás erőszakos változatának is nevezik.

A bűncselekmény passzív alánya az a személy, akivel szemben az elkövető erőszakot, minősített fenyegetést alkalmaz, illetve akit öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyez a dolog elvételének érdekében. Az erőszak és a fenyegetés alkalmazása esetén a passzív alany és a sértett, akinél adott esetben a dolog elvételével kapcsolatos kár keletkezik, elválhat egymástól.

⁷¹ 2012. évi C tv. 365.§

Elkövetési magatartás:

Az (1) bekezdésben meghatározott rablást kétfordulatú cselekményként határozza meg a törvény, amelynek első fordulata a kényszerítés (olyan pszichikai vagy fizikai ráhatás az emberi akaratra, amely objektíve alkalmas arra, hogy a kényszerített személy nem a saját, hanem az elkövető akarata szerint valamit megtegyen, ne tegyen meg, vagy eltűnjön), második a dolog elvétele (idegen ingó dolog).

A kényszerítés négy magatartással valósítható meg:

- a. Erőszak alkalmazásával (személy elleni)
- b. Élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel (ún. minősített fenyegetés)
- c. Öntudatlan állapotba helyezéssel (elaltatják, elkábítják a passzív alanyt)
- d. Védekezésre képtelen állapotba helyezéssel (összekötözik a karját)

Mind a négyféle elkövetési mód csak akaratot megtörő jellegű lehet! (nincs választási lehetősége a sértettnek. A rablás esetében az erőszak lenyűgöző, akaratot megtörő (vis absoluta).

A fenyegetés minősített fenyegetés, amely két ismérvvvel jellemezhető: irányult és közvetlen (időben közeli)

A fenyegetésnek az erőszakhoz hasonlóan ugyancsak akaratbénítónak kell lennie.

A rablás további elkövetési fordulata az öntudatlan, vagy védekezésre képtelen állapotba helyezéssel való elkövetés. Öntudatlannak nevezzük azt az állapotot, amelyben a személy valamely pszichikai ok folytán nincs abban a helyzetben, hogy önálló akarata legyen, éppen ezért ellenállást sem tud kifejteni a támadással szemben.

A rablás megállapításához elengedhetetlen feltétel, hogy ezt az öntudatlan állapotot az elkövető idézze elő aktív magatartásával.

A fenti eszközcselekményeket követi maga a célcselekmény, az eltulajdonítás.

A (2) bekezdésben meghatározott rablás elkövetési magatartása szintén kétmozzanatú tevékenység folyamata. A sorrend azonban eltérő. Első mozzanat a dolog elvétele, majd az utócsselekmény a kényszerítés, amely erőszak, avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazásával valósítható meg. Tetten ért tolvaj által erőszak, avagy élet, vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazása, a lopott dolog megtartása végett.

Mindazon esetekben, amikor az elkövető erőszakkal, vagy a minősített fenyegetéssel úgy menekül el a helyszínről, hogy a lopott dolgot is magával viszi, akkor a Btk. 321. § (2) bekezdés szerint minősül a rablás. Abban az esetben, ha a dolgot hátra hagyva távozik, lopás megállapításának van helye.

A cselekmény csak szándékosan követhető el, ezen belül is egyenes szándékkal, figyelemmel arra, hogy a jogalkotó a célzatot is szerepelteti a norma szövegében. A rablás ezen túlmenően **kétszeresen célzatos bűncselekmény**. Az eszközcselekménynek a célja a vagyon elleni támadás lehetővé tétele, illetőleg megkönnyítése, míg a célcselekménynek a célja a jogtalan eltulajdonítás maga.

A rablás bármelyik elkövetési formájának alanya bárki lehet.

A rablás akkor befejezett, ha a dolog elvétele megtörtént. A rablás büntette kísérleti szakban marad, amennyiben az erőszak, illetve az élet, vagy testi épség elleni fenyegetés megtörtént, akár teljes mértékben, de az eredmény, a dolog elvétele nem következett be.

Elhatárolási kérdések:

A rablás és a lopás elhatárolása

- a jogi tárgy,
- az elkövetési magatartás,
- az elkövetési mód,
- a bűnösség és a célzat alapján

A rablás elkövetési magatartása: a kényszerítés és az elvétel.

A lopás elkövetési magatartása az idegen dolog elvétele.

A büntetőeljárás megindításának feltételei, az eljárás szakaszai. A büntetőeljárás alapelvei.

Büntetőeljárás fogalma:

Olyan eljárási cselekmények sorozata, amelyek annak eldöntésére hivatottak, hogy történt-e valamely büntetendő cselekmény, azt ki követte el, s miként, milyen formában, milyen keretek között alkalmazható a terheltre a büntető jog

A büntetőeljárás összefoglalóan a **büntetőjogi felelősségre vonásra irányuló folyamatot** jelenti.

Büntetőjogról beszélhetünk tágabb és szűkebb értelemben. A tágabb értelemben vett büntetőjogba beletartozik egyrészt a szűkebb értelemben vett büntetőjog (vagy más elnevezéssel büntető anyagi jog), másrészt a büntető eljárásjog (más néven: büntető alaki jog), végül a büntetés-végrehajtási jog.

A büntető eljárásjog ugyanis a **felelősségre vonás rendjével** foglalkozik, tehát lényegében a **büntetőjog tényleges alkalmazási kereteit** adja meg. Így a büntető eljárásjog meghatározza például, hogy az eljárás nyomozással kezdődik, amelyet a nyomozó hatóságok (pl. rendőrség) végeznek, és amelyet az ügyész felügyel; ha a bizonyítékok összegyűltek, akkor az ügyész - ha ennek feltételei megvannak - vádat emel, amelyet követően az ügy bíróságra kerül, ahol is tárgyalás keretében dönt a bíróság a megvádolt személy bűnösségéről.

A büntetőeljárás szakaszai és részei

A hatályos büntetőeljárás törvény a 2017. évi XC. törvény – és a témával foglalkozó szerzők többsége – azonban az eljárás három fő szakaszát különíti el: **1. nyomozás**, **2. vádemelés** (ügyészi szakasz), és **3. bírósági szakasz**. Az első szakaszban folyik a bűncselekmény felderítése, és a bizonyítékok beszerzése. E szakasz eljárási cselekményeit (kihallgatások, szemlék, adatgyűjtés stb.) a nyomozó hatóság végzi az ügyész felügyelete (és gyakran irányítása) alatt. A vádemelési szakasz ura szintén az ügyész; e rövid szakaszban az ügyész a nyomozás anyaga alapján dönt a nyomozás megszüntetéséről, vagy a vádemelésről, esetleg annak alternatíváiról (pl. közvetítői eljárás, vádemelés elhalasztása). A vádemelést a bírósági szakasz követi, amelynek központjában a tárgyalás áll; nyilvános, koncentrált bizonyítási eljárás alapján itt történik meg a tényleges döntés a büntetőjogi felelősségre vonásról. A jogerős bírói döntést követően pedig a büntetőeljárás befejeződik, és amennyiben elítélésre került sor, úgy kezdetét veszi a büntetés végrehajtása.

A büntetőeljárás alapelvei

A büntetőeljárás alapelvei olyan, az egész eljáráson végighúzódó elvi tételek, amelyek kifejezik a büntetőeljárás sajátosságait, meghatározzák az eljárás rendszerét, a hatóságoknak és az eljárás résztvevőinek jogi helyzetét, az eljárási cselekmények általános rendjét, a büntetőeljárás lefolytatásának és a büntetőjogi felelősség eldöntésének szabályait.

A büntetőeljárás alapelveit többféleképpen lehet csoportosítani.

A legáltalánosabb felfogás szerint szervezeti és működési alapelveket különböztethetünk meg. A **szervezeti alapelvek** a következők: 1. a bíróságok igazságszolgáltatási monopóliuma, 2. a törvény előtti egyenlőség, 3. a társasbíráskodás, 4. a néprésztétel, 5. a bírói függetlenség és pártatlanság.

A szervezeti alapelveket nem a Be. tartalmazza, hanem az Alaptörvény, és a bíróságok szervezetéről szóló törvény.

A **működési alapelveket** a Be. szabályozza, amelyek a következők:

- jog a bírósági eljáráshoz és a jogorvoslati jog
- a hivatalból való eljárás elve,
- az eljárási feladatok megoszlásának elve és a vád, mint az eljárás alapja,
- az ártatlanság vétele és az ehhez kapcsolódó elvek
- a védelem jogának elve,
- az anyanyelv használatának elve,
- a bizonyítékok szabad értékelésének elve,
- a tárgyalás nyilvánosságának elve,
- a büntetőjogi felelősség önálló elbírálásának elve.

A büntetőeljárás megindításának feltételei

A nyomozás célja:

A bűncselekmények gyors és alapos felderítése, valamint a bűncselekmények elkövetőinek felelősségre vonásához szükséges eljárási cselekmények elvégzése.

A nyomozás feladata

Mindazoknak az eljárási cselekményeknek a foganatosítása, melyek a felelősségre vonáshoz szükségesek (pl. sértett kihallgatása, őrizetbe vétel)

A büntetőeljárás megindításának feltételei:

1. Feljelentés

A nyomozó hatósághoz vagy az ügyészhez eljuttatott olyan, alakzerű formához nem kötött tényközlés, hogy bűncselekmény történt és amelyből kitűnik, hogy a feljelentő szándéka a büntetőeljárás megindítása. A feljelentés egyrészt jogosultság, másrészt kötelezettség.

Bűncselekmény miatt bárki tehet feljelentést:

- személyesen
- írásban
- telefonon

2. Bejelentés

Tartalma nem bűncselekmény elkövetésére közvetlenül utaló adat, hanem valamilyen szokatlan esemény, gyanús emberi magatartás. Általában érdektelen személy tesz bejelentést, nem a sértett. A telefonon érkező bejelentéseket kötelező visszaellenőrizni, tartalmukról feljegyzést kell készíteni

3. Hatósági észlelés

Hatóság tagja köteles feljelentést tenni, de csak akkor, ha hivatali minőségében, hivatalos munkavégzése során jutott tudomására a bűncselekmény.

A büntetőeljárás alanyai. A bizonyítás elvei és eszközei.

A büntetőeljárás alanyai

A büntetőeljárás alanyai a büntetőeljárásban részt vevő szervezetek és személyek. Ilyen **szervezet**: a nyomozó hatóság, az ügyész, és a bíróság. Az eljárásban részt vevő **személyek** pedig: a terhelt, a védő, a sértett, a magánvádló, a pótmagánvádló, a magánfél, az egyéb érdekelt, a képviselők és a segítők.

Szervezet:

A nyomozó hatóság

A nyomozó hatóságok feladata értelemszerűen a nyomozás teljesítése, azaz a bűncselekmény és az elkövető felderítése, a bizonyítékok beszerzése. A magyar büntetőeljárásban az általános nyomozó hatóság a **rendőrség**, míg speciális nyomozó hatóság elsődlegesen a Nemzeti Adó- és Vámhivatal. Ezen kívül speciális esetben a külföldön lévő magyar kereskedelmi hajó, illetőleg polgári légi jármű **parancsnoka** is nyomozó hatóságként léphet fel. Vannak továbbá olyan bűncselekmények, amelyek esetén kizárólag az **ügyész**, vagy – katonai bűncselekmények esetén – a **katonai ügyész** végezheti a nyomozást.

Az ügyész

Az ügyész szerepe kulcsfontosságú a büntetőeljárás minden szakaszában. A nyomozási szakaszban ő **felügyeli** a nyomozást vagy **maga nyomoz**. A vádemelési szakaszban ő **dönt a vádemelésről**, vagy annak alternatíváiról, illetőleg a nyomozás megszüntetéséről. A bírósági eljárásban **képviseli a vádat**, azzal rendelkezik: **ejtheti, módosíthatja**; továbbá korlátlan indítványtételi és jogorvoslati joga van.

A bíróság

A bíróság az **igazságszolgáltatás** legfőbb letéteményese, ez az elsődleges feladata. Ezen kívül szintén a bíróság dönt a büntetőeljárásban a személyi szabadság elvonásával és korlátozásával járó **kényszerintézkedésekről** (pl. letartóztatás), illetve egyéb feladatokat is ellát (pl. különleges eljárások).

Az eljárásban részt vevő személyek:

A terhelt

A terhelt az a személy, aki ellen a büntetőeljárás folyik. Elnevezése az eljárás szakaszaiban változik: a nyomozás során gyanúsított, a bírósági eljárásban vádlott, a büntetés jogerős kiszabása után elítelt.

Ártatlanság vélelme

Senki sem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg bűnösségét a bíróság jogerős ügyszöveg határozata meg nem állapítja.

A védő

A védő a magyar eljárásban ügyvéd (vagy kivételesen európai közösségi jogász) lehet. A védő meghatalmazással, vagy kirendeléssel kapcsolódhat be az eljárásba. A terhelt bármikor

meghatalmazhat védő, kirendelésre viszont csak akkor kerül sor, ha nincs meghatalmazott védő, és a törvény a védelmet kötelező teszi, vagy ha a terhelt anyagilag rászorul.

A sértett

Sértett az a természetes, vagy nem természetes személy, akinek vagy amelynek a jogát vagy a jogos érdekét a bűncselekmény közvetlenül sértette vagy veszélyeztette.

A pótmagánvádló

A pótmagánvádló az a természetes vagy nem természetes személy, aki a közvádló helyébe lépve, közvádas bűncselekmények esetében átveheti a vád képviselőségét.

A magánfél

Magánfél az a sértett, aki vagy amely a bírósági eljárásban olyan polgári jogi igényt érvényesít, amely őt az elbírált bűncselekmények folytán érte.

Az egyéb érdekelt:

A képviselők

A sértett, a vagyoni érdekelt és az egyéb érdekelt helyett – ha e törvény nem ír elő személyes eljárási kötelezettséget – az általa vagy a törvényes képviselője által meghatalmazott képviselő is eljárhat.

A segítők

A terhelt, a sértett, a vagyoni érdekelt és az egyéb érdekelt e törvény szerinti jogainak és jogos érdekeinek képviselete, illetve védelme, valamint a Be-ben meghatározott jogok gyakorlásának vagy kötelezettségek teljesítésének elősegítése érdekében a büntetőeljárásban segítőként vehet részt:

- a) a törvényes képviselő, az ügygondnok,
- b) a terhelt nagykorú hozzátartozója,
- c) a külföldi állampolgár terhelt, sértett és tanú esetén a konzuli tisztviselő,
- d) a kényszergyógykezeléssel érintett terhelt házastársa vagy élettársa,
- e) a kiskorú, illetve a fiatalkorú gondozását ellátó nagykorú személy,
- f) a meghatalmazott képviselő,
- g) a támogató,
- h) a sértett és a feljelentő által megjelölt nagykorú személy,
- i) a tanú érdekében eljáró ügyvéd,
- j) a kutatással érintett által megbízott, vagy a kutatáson jelen lévő, az ügyben nem érdekelt nagykorú személy,
- k) a motozás alá vont által megjelölt nagykorú személy,
- l) a kézbesítési megbízott,
- m) a Védelmi Programban részt vevő személy védelmét ellátó személy,
- n) a pártfogó ügyvéd.

A büntetőeljárás általános eljárási szabályai

Az általános szabályok azok a rendező elvek, amelyeket az eljárási cselekmény foganatosítása során folyamatosan szem előtt kell tartani. Ilyen általános szabály az emberi méltóság, a személyiségi jogok, a magánélet tiszteletben tartása, az eljárási cselekménnyel érintettek tájékoztatási, kioktatási kötelezettsége.

A bizonyítás

A bizonyítás jelentése és jelentősége

A bizonyítás a Be. rendszerében a **valóság felderítésére** irányuló eljárást jelenti. A Be. szerint a bizonyítás azokra a tényekre terjed ki, amelyek a büntető és a büntetőeljárás jogszabályok alkalmazásában jelentősek. A bizonyítás során a tényállás alapos és hiánytalan, a valóságnak megfelelő tisztázására kell törekedni (azonban, ha az ügyész nem indítványozza, a bíróság nem köteles a vádat alátámasztó bizonyítási eszközök beszerzésére, és megvizsgálására).

A bizonyítás eszközei

A Be. megkülönböztet **bizonyítási eszközöket**: a tanúvallomás, a szakvélemény, a tárgyi bizonyítási eszköz, az okirat és a terhelt vallomása; és **bizonyítási eljárásokat**: szemle, helyszíni kihallgatás, bizonyítási kísérlet, felismerésre bemutatás, szembesítés, szakértők párhuzamos meghallgatása.

A bizonyítás törvényessége

A Be. szigorúan előírja, hogy a bizonyítási eszközök felderítése, összegyűjtése, biztosítása és felhasználása során a **törvény rendelkezései szerint** kell eljárni, továbbá, hogy a bizonyítási cselekmények végzésekor az **emberi méltóságot, az érintettek személyiségi jogait** és a kegyeleti jogot tiszteletben kell tartani, és biztosítani kell, hogy a magánéletre vonatkozó adatok szükségtelenül ne kerüljenek nyilvánosságra.

A bizonyítékok értékelése

A magyar büntetőeljárás a **szabad bizonyítási rendszer** talaján áll, a büntetőeljárásban ugyanis **szabadon felhasználható** a törvényben meghatározott minden bizonyítási eszköz, és szabadon alkalmazható minden bizonyítási eljárás és a bizonyítás eszközeinek és a bizonyítékoknak **nincs törvényben előre meghatározott bizonyító ereje**. A bíróság és az ügyész pedig a bizonyítékokat **egyenként és összességükben szabadon** értékeli, és a bizonyítás eredményét az így kialakult **meggyőződése szerint** állapítja meg. A törvény azonban külön kitér a **törvénytelen bizonyítékok tilalmára**: nem értékelhető ugyanis bizonyítékként az olyan bizonyítási eszközből származó tény, amelyet a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság bűncselekmény útján, más tiltott módon vagy a résztvevők eljárási jogainak lényeges korlátozásával szerzett meg.

A tanúvallomás

A tanúvallomás az egyik leggyakrabban alkalmazott bizonyítási eszköz. Tanúként az hallgatható ki, akinek a bizonyítandó tényről tudomása lehet. Bizonyos személyeket azonban nem lehet tanúként kihallgatni (pl. lelkeszt a gyónási titokról, a védőt, vagy a testi-, szellemi fogyatékos személyt), illetve bizonyos esetekben a tanú a vallomástételt megtagadhatja (pl. aki a terhelt hozzátartozója, vagy aki a vallomással önmagát/hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná);

A szakvélemény

Az eljáró bíróság, ügyész, vagy nyomozó hatóság akkor alkalmaz szakértőt, ha a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez **különleges szakértelem szükséges**, amellyel az adott hatóság egyébként nem rendelkezik. A szakértő alkalmazása kirendeléssel történik.

A tárgyi bizonyítási eszköz

A magyar büntetőeljárásban tárgyi bizonyítási eszköz lehet minden olyan tárgy (dolog), amely a bizonyítandó tény bizonyítására alkalmas, így különösen az, amely a bűncselekmény

elkövetésének vagy a bűncselekmény elkövetésével összefüggésben az elkövető **nyomait hordozza** (pl. ujjlenyomatot hordozó tárgy), vagy a bűncselekmény **elkövetése útján jött létre** (pl. hamis pénz), amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez **eszközül** használtak (pl. egy kés), vagy **amelyre** a bűncselekményt elkövették (pl. az ellopott bicikli).

Az okirat

Okirat az a bizonyítási eszköz, amely valamilyen tény, adat valóságának, esemény megtörténtének vagy nyilatkozat megtételének bizonyítására készül, és arra alkalmas. Az okirat lehet közokirat (pl. egy hatósági bizonyítvány, vagy határozat), vagy magánokirat (pl. egy szerződés).

A terhelt vallomása

A hatályos törvény azonban főszabályként azt írja elő, hogy a terhelt beismerése esetén meg kell szerezni az egyéb bizonyítékokat is. Több esetben is előfordul, hogy a terhelt vallomása eltér a tanútól, ugyanis a terheltnek **sem vallomástételi, sem igazmondási** kötelezettsége nincs (az egyetlen korlát a hamis vád). A terheltet mindezekre a kihallgatása előtt **figyelmeztetni** kell, továbbá arra is, hogy ha mégis vallomást tesz, akkor ez ellene bizonyítékként felhasználható lesz (ez az ún. Miranda figyelmeztetés, amely jól ismert az „amerikai filmekből” is).

A szemle

Szemlét akkor tart az eljáró hatóság, ha a bizonyítandó tény felderítéséhez vagy megállapításához **személy, tárgy vagy helyszín megtekintése**, illetőleg **tárgy vagy helyszín megfigyelése** szükséges

A helyszíni kihallgatás

Akkor kerülhet rá sor, ha a terhelt vagy a tanú addigi kihallgatása után is szükségesnek mutatkozik, hogy a bűncselekmény **helyszínén nyilatkozzék**, és **mutassa meg** az elkövetés helyét, a bűncselekménnyel összefüggő más helyet, tárgyi bizonyítási eszközt vagy a cselekmény lefolyását.

A bizonyítási kísérlet

Bizonyítási kísérletre akkor kerül sor, ha azt kell **megállapítani vagy ellenőrizni**, hogy valamely esemény vagy jelenség meghatározott helyen, időben, módon, illetőleg körülmények között **megtörténhetett-e**.

A felismerésre bemutatás

Ez a bizonyítási eljárás tárgy vagy személy felismerésének, azonosításának céljára szolgál. Ennek során a terheltnek vagy a tanúnak felismerésre – kiválasztás céljából – **legalább három személyt vagy tárgyat** kell bemutatni, oly módon, hogy a felismerendő személyt vagy tárgyat vele külsőleg hasonlatos személyek, vagy tárgyak közé kell állítani.

A szembesítés

A szembesítés azon a lélektani törvényszerűségeen alapszik, hogy az emberek valótlan állításukat nem tartják fent, ha azt a másik – ellenkezőjét állító – személy szemébe kell mondani, vagy legalábbis speciális testi reakciókat produkálnak (nem néznek a másik szemébe, elpirulnak stb.). A törvény szerint, ha a terhelt, a tanú, illetőleg a terhelt és a tanú vallomásai egymással ellentétesek, az ellentétet szükség esetén szembesítéssel lehet tisztázni. Ennek során a szembesítettek a **vallomásukat egymással élőszóban közlik**.

A szakértők párhuzamos meghallgatása

Ha a szakértők véleménye eltér, az eltérést a szakértők egymás jelenlétében való meghallgatásával lehet tisztázni.

ZÁRADÉK

A dokumentum elektronikus aláírással hitelesített
30512/695-999999/2022.ált.